

ALUTAGUSE

1989 – 2010

„Andestage oma vaenlastele,
kuid ärge unustage nende nimesid!“

John Kennedy

KOMMUNISTIDE
REPRESSIOONIDE
ALL KANNATANUTE
ALUTAGUSE
ORGANISATSIOON
• MEMENTO •

ALUTAGUSE • MEMENTO •

ALATES 1989

SÕNAS JA PILDIS

Jõhvi 2011

Ajaloo koostaja: Uno Säästla

Fotod: Arvo Lekk, Arvi Kriis, Uno Säästla jt

Fotostendide kiri ja kujundus: Viktor Roosipuu

Fotostendide digitaliseerimine: Mati Saksladu

Keelekorrektuur: Saima Vanamets

Trükitud: Trükikoda Trükis AS

Alutaguse Memento sõnas ja pildis

Alutaguse Memento raamat sõnas ja pildis on tõeline ja vajalik ajastu kroonika, mis iseloomustab meie saatusekaaslaste tegevust Ida-Virumaal alates pöördeisest aastast 1989. Sellel aastal, 25.märtsil 1989, märtsiküüditamise 40. aastapäeval sündis Tallinna linnahallis represseeritute, kommunismiohvrite vabariiklik organisatsioon Memento. Kõikides Eesti maakondades tehtud tõsise ettevalmistustöö tulemusel oli Tallinna linnahall rahvast tulvil ja me kõik tunnetasime selle ajaloolise kogunemise kordumatust. Sellest suurskogunemisest algas tõsine töö organisatsioonide ja mitmesuguste tööühmade asutamisega, et selgeks teha 50 okupatsiooniaastaga toimepandud kommunistide kuriteod Eestis. Kõik see sündis altpoolt tulnud kodanikualgatuse korras siis, kui iseseisva riigi taastamiseni jäi veel õige palju aega. Alutaguse Memento raamat on esimene selletaoline maakondlik väljaanne, mis teeb ülevaate kahekümne aasta tegevusest. Kindlast on see teos eeskujuvääriv meie teiste piirkondlike organisatsioonide jaoks. Kümnekond aastat tagasi avaldas Rakvere Memento energiline juht pr. **Õilme Nurk** märtsiküüditamisele pühendatud raamatus lisana ülevaate sõnas ja pildis oma organisatsiooni kümne aasta tegevusest. Kuid too ülevaade ei hõlvanud täpselt kõiki organisatsiooniga seotud sündmusi, vaid andis valiku tähtsamatest. Käesoleva raamatu abil saame aga täpse ülevaate kõigist organisatsiooni tegevustest aastate kaupa läbi kahekümne aasta. On fikseeritud paljude meie saatusekaaslaste, aktiivsete asutajaliikmete nimed. Neis paljud on juba lahkunud manalateele, kuid nende tänuväärt ühistöö vaba Eesti taastamiseks jääb selle kroonika kaudu püsima. Raamat fikseerib, kuidas meie saatusekaaslaste ühistegevus pani aluse kodanikuühiskonna taastamisele Ida-Virumaal, kus venekeelne elanikond oli juba saavutanud suure enamuse ja eestlaste osaks oma kodumaal oli jäänud teisejärguliste roll. Tolles piirkonnas tegutseda oli kõige raskem. Seda enam tuleb tunnustada Siberi karastusega ja umbes 50 aastat väikima sunnitud saatusekaaslaste agarat tegevust. Neil oli

kindel soov taastada kodumaal põlisrahva peremeheõigused, teha kõik selleks, et jäädvustada mälestus langenutest võitluses kodumaa eest ja repressioonide läbi hukkunud virulastest. Paljud sellest on tehtud nende kahe aastakümne jooksul peamiselt oma jõududega ning Lääne pagulaste ja saatusekaaslaste-virulaste annatuste abiga. Toetus riigi poolt ja mitmete omavalitsuse juhtide poolt on olnud liialt napp. Samas on raamatus loetletud need valdade omavalitsused ning üksikisikud, kes omakasupüüdmatult toetades on aidanud ühised projektid lõpetada. Purtse hiiemäe leinapark on üks neist omapärastest objektidest, mis jääb sümboliseerima eesti rahvale osaks saanud kannatusi. Leinapark on sündinud virulaste omaalgatuse korras ning oma jõududega, sest valitsuspoolne toetus on olematu. Teiseks tähtsaks ühistöös jääb Alutaguse Memento "Mälestusteleht", mis on üle kümne aasta regulaarsest avaldanud materjale Virumaal toimunud võitlustest, küüditamistest ja muudest vägivalda-aktides rahumeelse elanikonna vastu. Ajalehes fikseeritud rahva ühismälu minevikusündmuste kohta on hindamatu väärtusega tulevast põlve jaoks.

Alutaguse raamatus on nii sõnas kui pildis nimetatud kõik tähtsad sündmused ja tegevused üleminekuajal, kui lagunes suur kommunistlik impeerium N.Liit. Sellega saavad raamatust ka vajalikku ja tõepärase informatsiooni tulevased ajaloo uurijad.

Ei saa jätta märkimata Uno Säästla suuri teeneid ja eestvedaja rolli kõigi nende kahekümne aasta vältel toimunud üritustes. Ta ongi jäänud Alutaguse Memento asendamatuks esimeheks, sest niisugust rasket tööd teha saab vaid südame sunnil.

Suur tänu Uno Säästlale ja Alutaguse Memento aktiivsetele liikmetele tehtud töö eest! Jääv vaid soovida, et käesolev raamat saab heaks eeskujuks teistele Memento ühendustele meie ühise tegevuse jäädvustamiseks.

Peep Varju, Memento Tallinna Ühendus
Jaauuar 2011

ALUTAGUSE MEMENTO AJALUGU SÕNAS JA PILDIS AASTAST 1989 KUNI 2010

Eellugu

1988. aastal hoogustus muinsuskaitseliikumine, mis oli võtnud selgelt poliitilise liikumise värvingu.

Tõid ju Tartu üliõpilased juba 1988. aasta aprillis muinsuskaitsepäevadel tänavale sinist, musta ja valget värvi riidekangad, neid küll veel kokku õmblemata; kohtadel alustati ettevalmistusi punaste poolt hävitatud Eesti ja Vabadussõja mälestusmärkide taastamiseks jne.

Vahemärkuseks: Siinkohal ei saa allakirjutanu uhkusega märkimata jätta, et esimesena Eestis taastati 1988.a. juunis Vabadussõja mälestusmärk (inimsuure sõdurikuju) minu sünnikodu – Vigala – kiriku torniseinal.

Kuna nendele selgelt “ketserlikele” sammudele nõukogude võim talle omase jõhkruusega kallale ei läinud, tekkis lootus, et peatselt võime rääkida ka senini julmalt karistatavast teemast – **kommunistide terrorist eestlaste (ja teiste rahvaste) ning Eesti kallal**. Nii ka läks!

Tallinnast, kus juba valmistuti represseeritute riik-

likuks kogunemiseks 25. märtsil 1989, (konkreetselt hr. **Elmar Joosepilt**) saadud suuniste kohaselt hakkas allakirjutanu 1989.a. varakevadel ringi sõitma ning toetust ja mõttekaaslasti otsima kohapealse represseeritute organisatsiooni loomiseks tollal eksisteerinud K-Järve rajooni maakeskustes, nagu Iisaku, Illuka, Tudulinna, Avinurme, sest “läbilõhki” vene- ja nõukameelses K-Järvel polnud sellel mõtet. Nende sõitude* tulemusena kogunes 16.03.1989 Iisaku koduloomuuseumi algatusgrupp koosseisus **Leili Kallavus** (Avinurmest), **Daniel Vardja ja Juta Rääsk** (Iisakust), **Mari Kukke ja Mango Maasik** (Tudulinna), **Ivar Raudsepp** (Jõhvist), **Renee Puss** (K-Järvelt) ja **Uno Säästla** (Püssist). Kokkutulnud kinnitasid vajadust represseeritud ühendava organisatsiooni loomiseks ja visandasid põhikirjalised ülesanded.

*) Siinkohal on vajalik tänada tollase kalurikolhoosi “Oktoober” (edasine “Viru Rand”) juhte **Endel Pilderit** ja **Rein Ilvest**, kes vabastasid allakirjutanu nende sõitude ajaks tööst ning andsid ka sõiduvahendi.

Alutaguse “Memento” sünd

Märtsiküüditamise 40. aastapäeval 25.03.1989 Tallinna Linnahallis toimunud üleriigiline represseeritute kokkutulek andis lõpliku tõuke represseeritute organisatsiooni loomiseks ka K-Järve rajoonis. See kokkutulek toimus 22.04.1989 K-Järve Viktor Kingisepa (milline ironia!) nim. Kultuurimajas 107 osavõtjaga, kus valiti ka tulevase organisatsiooni 19-liikmeline volikogu. See tähistas **Eesti Õigusvastaselt Represseeritute Liidu “Memento” Alutaguse osakonna** (tollane sünninimi) sündi üksnes vormiliselt, sest seal valitud volikogu osutus teovõimetuks, kuna ei suutnud kordagi kokku tulla vajaliku kvoorumiga – enamik volikogusse valitud lasid end valida, kuid siis loobusid (paljudel juhtudel) **hirmust** veel elujõus olnud nõukogude võimu ees. Ometi üritas “pooliku jõuga” volikogu teha suuri tegusid. Nii koostati 4. septembril 1989 avalik kiri Moskvasse NLKP Keskkomitee eestlaste olukorrast Kirde-Eestis ja lähetati teele, loomulikult vastust saamata. (vaata! Lisa 1)

25.11.1989 kogunes poolik volikogu taas, et arutada edasise eksistentsi küsimust. Kogunenud otsustasid lõpetada senise viirelemise ja kokku kutsuda uus asutamiskoosolek 10. veebruaril 1990.

EÕRL “Memento” Alutaguse osakond sündiski juriidiliselt 17.02.1990, mil Jõhvi kultuurimajja kogunesid **Reino ja Hilme Sild, Kaarin Roost** Avinurmest;

Anne Nurgamaa, Daniel Vardja Iisakust; **Maie Mendik, Lehte Onton, Ellen ja Ivar Raudsepp, Tiit Toome, Valli Veski** Jõhvist; **Helje Ojandu** Kohtlast; **Heljo Kuus, Jüri Kuusik, Agnes Lilleoru, Kalev Toomsalu, Uno Tuuksam, Lembit Viira** K-Järvelt; **Veera Pätko, Tõnu Jelissejev** Narvast, **Uno Säästla** Püssist; **Endel Alvet** Sondast, **Allan Onton** Tallinnast; **Erich Rooger** Tammikust; **Märt Mõttuste** Toilast, **Elli ja Ilmar Madisson** Ulvist; **Hilda Pelska** Vokast – kokku 28 osalejat. Asutamiskoosolek võttis vastu põhikirja ja valis volikogu (tollal ka juhatuse kohustustes): **Jüri Kuusik, Anne Nurgamaa, Veera Pätko, Ivar Raudsepp, Erich Rooger, Uno Säästla** (esimees) ja **Kalev Toomsalu** ning revisjonikomisjoni: **Laine Kangur, Helje Ojandu ja Lembit Viira**.

Põhikirjas seati organisatsiooni eesmärkideks: 1. Aidata kaasa nõukogude võimu kuritegelikkuse ning selle ulatuse avalikustamisele. 2. Taotleda kommunistide terrori tunnistamist genotsiidiks eesti rahva vastu koos vahetute süüdlaste toomisega õiglase kohtu ette. 3. Aidata kaasa represseeritute ja nende pereliikmete kodanikuõiguste kaitsmisele ja sotsiaalmajanduslikule abistamisele. 4. Organiseerida kommunistide terrori ohvrite mälestuse jäädvustamist Ida-Virumaal (K-Järve rajoon teatavasti nimetati Ida-Viru maakonnaks 01.01.1990).

Asutamiskoosolek otsustas alustada terroriohvrite mälestuse jäädvustamisest. Selleks järgnevalt pööruti tehismälestusmärgi püstitamise ettepanekuga maakonnaavalitsuse poole eesotsas maavanem **Ain Kivioruga**. Maavalitsus, tollase abimaavanem **Rein Aidma** eestvedamisel, otsustas tehismälestusmärgi asemel rajada Purtse hiiemäe Leinapargi. See, kuidas kulges kommunistide terrori ohvrite mälestuse jäädvustamise vaeviline tee Leinapargi rajamise näol Ida-Virumaal, on põhjalikult kirjas "Kommunistide vägivaldas hukkunute Purtse hiiemäe Leinapargi sünni- ja kasvuvalude kroonikas 1990-2010", mistõttu pole vajadust seda siin korrata.

Millistes minevikuhirmu tingimustes asutamiskoosolek veel toimus, näitab fakt, et seal arutati nn. ohuinfoteenistuse loomise vajadust, et võimaliku (järjekordse) massirepressiooniohu tekkimisel üritada kiiresti teavitada organisatsiooni liikmeid ja ka teisi ning sellega vähendada vägivaldsohvrite arvu. Ometi võeti samal koosolekul vastu küllalt julge (nõukavõimu olemasolu arvestades) poliitilise sisuga, allakirjutanu koostatud, Üleskutse Ida-Viru maakonna ja K-Järve linna elanikele. (Vaata! Lisa 3)

Vastuvõetud põhikiri kinnitas EÕRL "Memento" Alutaguse osakonna apoliitilisust, sest peaeesmärki-eks olid üksnes minevikurepressioonidega seotud ülesanded.

Ometi väljuti põhikirjast ja lülituti **päevapoliitika** kasse, kuna olukord Ida-Eestis tundus järjekordse repressioonina siinsete eestlaste ja eestluse kallal. Sellest mõned näited.

- Mementolaste Voka kogunemisel 06.10.1990 võeti vastu protestikiri tollasele peaministrile **Savisaarele** katsete vastu tükeldata ja loovutada Eesti maad, sest üha kõvemini kostis siinsete muulaste soov oma autonoomia kehtestamiseks ning samuti näis juba tol ajal Savisaar leppivat ENSV piirijoonega, millega oleks loovutatud Eestile kuulunud Narva jõe tagused ja Petseri alad.

- Alutaguse "Memento" volikogu võttis 18.05.1993 vastu pöördumise (mis ka inglise keelde tõlgiti) OSCE esindajale Jõhvis eestlaste allasurutusest Kirde-Eestis. (Vaata! Lisa 2). Allakirjutanul avanes võimalus selle pöördumise tekst ette kanda ka äsjaavatud Eesti Inimõiguste Instituudi Ida-Viru osakonnas 21.02.1994. Seda kuuldes pöördus allakirjutanu poole ingliskeelse ajalehe "The Baltic Independent" korrespondent palvega loovutada eelnimetatud tekst ka temale. Volikogu sai ka vastuse, oodatult mitte midagiütleva, õigemini "rahustava", et pole see eestlaste olukord nii drastiline, kui pöördumises kirjeldatud.

- Eelnimetatud vastusest tulenevana pöördus volikogu 25.04.1995 Presidendi juures tegutsenud rahvusvähemuste ümarlaua esindaja **Ants Paju** poole palvega võtta kirde-eestlased, kui vähemusrahvas, ümarlaua koosseisu. Vastust ei tulnud.

Et eestlaste kui allasurutud vähemusrahva olukord Ida-Virumaal polnud möödunud aastatega paranenud, pöördus juhatuse 2010.a. mais kirjalikult samas küsimuses IRL-i esimehe **Mart Laari** poole. Sealt mingitki vastust saamata, kordas allakirjutanu sama muret peaminister **Andrus Ansipi** ees Memento Liidu juhatuse kohtumisel peaministriga 2010.a. mais. Peaministri vastus oli kohatu, sest ta kinnitas, et nii palju kui tema on Ida-Virus ringi käinud, olevat ta kõikjal eesti keelega hakkama saanud. Siinkohal tuleks korrata peaministri enda hüüdu: "Tule taevast appi!", et see tõsi oleks.

Teatavasti nõukogude okupatsiooni ajal paigaldati 9. mail 1965 Kiviõli vana poolkoksimaale jalamile tahvel valega, justnagu oleks seal Saksa okupatsiooni ajal tapetud 6000 (!) eri rahvusest, sh. nõukogude inimest. See vale sundis Alutaguse "Mementot" pöörduma 20.01.1994 Kiviõli linnavalitsuse poole nõudega, et nimetatud valetahvel kõrvaldataks. Seda ka tehti 1994.a. juunis ja asendati suure ja väärrika (autor **Heli Kompus**) mälestusplaadiga, millel tekst: *Kõigi vaenuajal mõrvatute mälestuseks*, sest faktidele tuginedes mõrvati seal, nii Vene kui Saksa okupatsiooni ajal, tõesti kokku kümme inimest (Vaata! Foto 10). Ometi ei julge allakirjutanu siinkohal kinnitada, et see oli üksnes "Memento" teene, võimalik, et linnavalitsus teinuks seda niigi, sest tahvli vale oli liialt jõhker.

- 1994. aasta 18.märtsi volikogu koosolekul oli arutelusel allakirjutanu ettepanek täiendada eesti keele sõnavara sõnaga "komrüütel" (pidades silmas suursõnast **Rüütli**), mis tähendaks Nõukogude võimuga aktiivset koostööd teinud eestlasest kollektorant ja asendanuks võõrapärast samasisulise sõna "kvisling". Kahjuks arutelust asi kaugemale ei jõudnud.

- Poliitilise värvinguga oli ka viimase mündris okupandi (mündrita okupandid ju jäid!) "pidulik" ärasaatmine 31. augustil 1994 Purtse Leinapargis. Plaanitud oli nn. puhastustule süütamine, kus kokkutulnud võisid ära põletada esemeid okupatsioonist ja okupantidest. Allakirjutanu põletas seal ENSV lipu. Kogunemine võttis aga ootamatu pöörde, kui Läänuse kaitseliitlased tõid Leinaparki elusuuruse mündris Vene sõduri topise, mis pandi seisma puhastustule äärde nii õnnelt, et see peatselt tuld võttis, mida polnud küll plaanitud. Et polnud käepärast ei vett ega muud tuld surmavat (polnud kellelgi vist ka tahtmist), põleski topis lahkuva armee auks. (Vaata! Foto 11)

- 27.04.1996 tegi volikogu ajalehe "Põhjaranniku" kaudu üleskutse nimetada 9. mai (nn Võidupüha) eestlaste Valupühaks, sellele vastavate mälestustseremoniatega. Oodatult tulemusi polnud, kuid mementolased tähistasid Valupäeva ometi mälestustamme istutamise ja Purtse hiiemäe Leinaparki (tollal kestnud) Tšetšeeni-Vene sõja ohvritele. (Vaata! Foto 14)

Kommunistide terroriohvrite mälestamisest ja selle jäädvustamisest

- Esimene avalik kommunistide terroriohvrite mälestusüritus (jumalateenistus) Ida-Virus toimus Alutaguse "Memento" eestvedamisel juuniküüditamise aastapäeval 14. juunil 1990 Jõhvi, rahvast tulvil, kirikus õp. **Peeter Kalduri** teenimisel. Allakirjutanu oli kirikusse toonud suure leinaristi musta leinalindiga (sõnadega "Kalevipojast": "Nende piina pigistused, nende vaeva väsimused, muistsed ...jne"), mis teenistuse lõppedes kirikust välja kanti kiriku esisele murele ning millel järgnevalt süüdati kümneid-kümneid leinaküünlaid, esimesi avalikult pärast 46-aastast õudust! (Vaata! Foto 1)

- 25. märtsil 1991 meenutati Jõhvi kirikus taas märtsiküüditamise koledusi, samas sai kirikliku õnnistuse Alutaguse "Memento" lipp (Vaata! Esikaas), mille oli kavandanud tollase "Viru Ranna" kunstnik **Hans Lõo**, viimane valmistas ka "Memento" lauaristi. Lipp valmis **Aarne Vuti** juhitud "Viru Ranna" kunstitöökojas.

- Rahvarohke oli juuniküüditamise meenutamine selle 50. aastapäeval 14.06.1991, kuna sellele päevale oli plaanitud ju esimese, nn. nurgatamme istutamine rajatavasse Kurjuse Ohvrite Leinaparki Purtse hiiemäel. Leinapäev algas osavõtjate rongkäiguga Purtse kindluselamu eest hiiemäele, kus ees kanti sama risti, mis oli leinaküünalde aluseks eelmisel aastal Jõhvi kiriku esisel. Leinapäeva kontsertosas esinesid Lügänu segakoor **Viia Nappa** juhatusel ja Kiviõli segakoor "Loit" dirigentide **Eino Nurga ja Olev Raie** käe all. Olgu lisatud, et nimetatud segakoorid (Lügänu segakoor hiljem **Velli Sarri** juhatusel) sisustasid ka edaspidi leinaüritusi Purtse hiiemäe Leinapargis, sest alates 1991.aastast muutusid leinaüritused seal 25. märtsil ja 14. juunil reeglipärasteks, kuid rahaliste võimaluste tõttu tagasihoidlikeks, kuigi reeglina ainuürituseks maakonnas. (Vaata! Fotod 3 ja 4)

Kestvalt kõlab allakirjutanu kõrvus maakonnavalitsuse kultuuriosakonna juhataja kohkunud hüüe: "Meil pole raha isegi mitte maakonna laulupäeva korraldamiseks, mis abist saame rääkida teie üritusele!" Selline näotu kahe, sisult sügavalt erineva, ürituse vastandamine võttis tahtmise maakonnavalitsuse poole pöörduda. Lõplikult võeti see võimalus maavanem **Rein Aidma** poolt kokkukutsutud nõupidamisel 15.04.1998 Leinapargi tulevikust, mida viimane alustas sissejuhatusel: *See Leinapark on minu jaoks 10. järgu tähtsusega! Millal tuleb see aeg, mil mind vabastatakse selliste küsimuste lahendamisest?* Neid sõnu ütles mees, kelle (tollase abimaavanema) initsiaalidel alustati sama pargi rajamist 1990.aastal! Õeldust tulenevalt pole neilt abi palutud viimased 15 aastat. Muide, samal nõupidamisel, mil maavalitsus lõplikult oma käed Leinapargist puhtaks pühkis, tegi allakirjutanu ettepaneku maavanemale teha ühisotsus (see

otsuseprojekt oli ka juba valmis!) Leinapargist buldooseriga üle sõita, kui alustanud ei soovi pargi tulevikust enam osa võtta. Sellist poliitilist enesetappu maavanem loomulikult ei soovinud. Enesestmõista ei oodanud Alutaguse "Memento" maavanema isiklikku tegelemist Leinapargiga, küll aga suuniseid talle allunud ametnikele (osakondadele) alustatu edasi viia. Just sellest maavanem loobus, õigustamatult. Muide, Aidma järglane **Ago Silde** oli isegi nii tõrjuv, et ei tõstnudki oma jalga ametiajal Leinaparki. Tahaks loota, et uus maavanem – **Riho Breivel** – muudab maakonnavalitsuse suhtumist Leinaparki.

Küll toetas 1999. aastal Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (IVOL) eesotsas juhatuse esimehe **Aavo Keermega** leinaürituste läbiviimist 10000 krooniga. Aitäh! Olgu lisatud, et tema järglane IVOL-i juhatuse esimehena **Bruno Uustal** eelistas (tol ajal alguse saanud) Toila-Oru nn pargipromenaadi rahastamist niivõrd, et ei leidnud 10-ki % promenaadi eelarve suuruselt summast Leinapargi ja selle ürituste toetamiseks. Kuna öeldu faktiline kinnitus on kirjas Leinapargi KROONIKAS, siis selle kordamine siin oleks kirjaruumi raiskamine.

Ometi ülekohtune oleks näpuga viibutada üksnes ametivõimude suunas! Kesine oli üldse elanike osavõtt leinaüritustest Leinapargis, rääkimata selle rahalisest toetamisest. Kehva osavõttu õigustati (põhjendati) halva bussiühendusega. Kahjuks oli see vaid osaliselt tõsi olukorras, kus pea iga pere ukse ees seisis auto.

Eelnimetatud mälestusürituste seas olid tähelepanu väärivamad **President Meri** külaskäik Leinaparki 1993.a. aprillis ning **Einar Soone** piiskoplik õnnistus sama aasta oktoobris (Vaata! Fotod 6 ja 7). Juba 2008. aastal valmis kaevatud istutusauk ootab **President Toomas Hendrik Ilveselt** tamme.

Meeldejääv oli ka nn. nurgakivi panek 16.11.1996 Leinapargi mälestuskellatornile (autor arhitekt **Valve Pormeister**) ning sama kellatorni avamine leinapäeval 14.juunil 1997. (Vaata! Fotod 17, 19, 20 ja 21).

- Märtsis 1992.a. trükkis kohalik "Põhjarannik" tänasesse Ida-Virumaa piiresse jäävatest valdadest ja linnadest 1949.a. märtsis küüditatute nimekirjad, mille Alutaguse "Memento" oli saanud Memento Liidult ning täiendanud neid avaldamisjärgselt elanikelt saadud paranduste alusel. See oli esimene avalikustatud märtsiküüditatute nimekiri Ida-Virus.

- 1997.a. üldkoosolekul võeti vastu allakirjutanu koostatud üleskutse Ida-Viru maakonna koolilastele mälestuste kogumiseks lähimineviku valust, mis paluti koolidele laiali saata maakonnavalitsuse haridusosakonna kaudu. Kas ei jõudnud üleskutse kõigi koolideni või ei pakkunud see huvi, kuid fakt on see, et laekus üksnes 8 mälestusvihikut Lügänu Keskko-

list tänu õp. **Erika Rohumäe** eestvedamisele.

- Märtsiküüditamise 50. aastapäevaks (märtsis 1999) koostas allakirjutanu kokkuvõtte märtsiküüditamisest Ida-Virumaal koos üksikute mälestuskildudega sellest õudusest "Mälestustelehe" sildi all. Üksiknumbrina plaanitud lehekesest kasvas ometi välja aastatepikkune järjerida. Kuid "Mälestustelehest" allpool pikemalt.

- 2002.a. 8. augustil tähistasid mentolased ja Lügane kaitseliitlased nimetahvliga paiga Kaukvere metsas, kunagise Kaukvere-Oandu metsatee ääres, kus hävituspataljoni olid 8. augustil 1941 mõrvanud 8 Oonurme elanikku.

Eelnevalt (01.07.2002) näitas mõrvapaiga emeriitprofessor **Herbert Lindmäe***, Tallinna "Memento" Ühenduse aseesimehele **Peep Varjule** ning allakirjutanule tuntud kodu-uuri ja loodusmees **Juhan Lepasaar** Oonurmest. (Vaata! Foto 29)

*) Mõrvapaiga otsimine oli seotud prof. Lindmäe poolt koostamisel olnud raamatu "Suvesõda Virumaal" sündmuspaikade kaardistamisega.

Nime-mälestustahvel uuendati mõrvapaigas Lügane kaitseliitlaste poolt 2007.aastal.

- 2003.a. sügisel osalesid mentolased ja Lügane kaitseliitlased langenud metsavenna **Johannes Räästi** matmiskoha tähistamisel viimase (metsastunud) koduõuel kunagise Aadumaa talus Oonurmes. Matmiskoha tähistamise initsiaatoriks oli Juhan Lepasaar. (Vaata! Foto 32)

- 2004.a. suvel püstitasid Lügane kaitseliitlased Maidla valla Virunurme küla metsaserva graniitse mälestusristi Ida-Virumaal hukkunud metsavendadele. Ühtlasi alustasid kaitseliitlased metsavendade näidispunkri ehitamist. Sellest innustatuna pakkus Alutaguse "Memento" oma panust paigaldada mälestusristi juurde hukkunud metsavendade nimetahvleid, kuna mentolasel **Anne Nurgamaal** (Iisaku Koduloomuuseumi töötajal) oli nimekirj 165 hukkunud metsavennast.

Nii valmiski Alutaguse "Memento" poolt kogutud rahast nimemüür hukkunud metsavendade nimedega, mis avati 11.09.2004. Nimetahvleid täiendati 2005. aastal 22 nimega. Kuna selleks ajaks oli valminud ka näidispunker, siis tähendas see komplektse VIRUNURME METSAVENDADE MEMORIAAL valmimist. (Vaata! Fotod 33 ja 34)

Siinkohal vajab märkida tollase peaministri **Juhan Partsi** valitsuse tegevuse kahesust Alutaguse "Memento" mõistes: a) Lihulasse paigaldatud vabadusvõitluse samba jõhker teiseldamine 2004.aastal Partsi

valitsuse poolt oli kõikidele isamaalastele julm ülekohus, kuid b) samas oli Partsi valitsus esimene, kes Alutaguse "Memento" üritusi oluliselt rahaliselt toetas ja sealhulgas ülalnimetatud nimemüüri valmimisele rahalise aluse pani.

- 2008.aastal valmis allakirjutanul (tuginedes Eesti Represseeritute Registri Büroo andmeile) nimekirj Nõukogude okupatsiooni ajal Aseri, Lügane, Maidla ja Sonda vallast ning Kiviõli ja Püssi linnast pärit hukatuist ja hukkunuist, kokku 256 nimega, mis lahterdati: **mõrvatud kohtuta, mõrvatud vangilaagris, surnud vangilaagris ja surnud asumisel**. Eesmärk oli need, sisuliselt endise Lügane kihelkonna pii-rest pärit, nimed raiuda nimemüüri graniiti Purtse hiiemäe Leinapargis. Lootuses hukatute ja hukkunute lähedaste rahalistele annetustele ning ülalloeletud omavalitsuste rahalisele abile, alustas allakirjutanu nimemüüri rajamist 2008.a. sügisel koos Lügane kaitseliitlastega. Läbi suurte raskuste kogunes ka vajalik rahasumma (ca 47000 kr), tänu millele avati nimemüür 2009.a. leinapäeval – 14. juunil. (Vaata! Fotod 39 ja 42)

Pettumust valmistas hukkunute lähedaste osalemine ürituse rahalisel toetamisel, kuna laekus napilt 1/5 maksumusest. Paratamatult tekkisid siin mõtteparalleelid I Vabadussõjajärgse ajaga, mil juba 1924.aastal valmis Lügane kihelkonnast pärit langenud vabadussõjalastele (kokku 34 nime) üksnes kohalike elanike annetustest mälestussammas, mis oma kunstiliselt väärtuselt ja maksumuselt ületas äsjase tühise nimemüüri vähemalt 100 kordselt. Ometi võib, isegi peab, neid, nimetatud 256 inimest, nimetama Lügane kihelkonnast langenuiks II Vabadussõjas nõukogude okupantide vastu. Näis, et Eesti Vabariigi teistkordne sünd tuli siinsetele elanikele liialt odavalt, vähese vahuga kätte!

Veelgi enam! Nimemüüri valmimine vihastas gruppi kohalikke niivõrd, et allakirjutanu kutsuti 1. juulil 2009 aru andma kuriteost, mis seisnenud selles, et nimemüüri rajamise-kaevetööde käigus rikuti hiiemäe püha, puutumata pinda (ca 12 m² – allakirjutanu täpsustus). Leinapargi ja nimemüüri rünnaku ülimat pahatahtlikkust kinnitas asjaolu, et süüdistajaid ei häirinud, et Purtse hiiemäe ülejäänud pind (ca 80 ha) on tänapäeval (ja on olnud sajandeid!) kõlvikute all, milleks tehti ja tehakse iga-aastaseid künnitöid (rikutakse püha hiie pinda!) sügavamalt, kui oli nimemüüri vundament. Taassündinud Eesti riigi ning sellega seotud valusate mälestuste vaenlased ei maganud ega jää magama nii pea!

“Mälestustelehest”

Nagu eespool märgitud koostas allakirjutanu märt-siküüditamise 50. aastapäevaks (1999.a. veebruaris) kokkuvõtte küüditamisest tänase Ida-Virumaa piirest koos üksikute mälestuskildudega 8-leheküljelise “Mälestustelehe” nime all. Leheke oli mõeldud ainunumb-rina, mistõttu sel polnud kohtagi jäetud järjekorra-numbrile. Vastu ootusi pakkus see leheke suuremat huvi, kui oodata võis. Hakkasid laekuma kaastööd ja isegi toetussummad lugejailt otsekulude, nagu sõidu-kulud lehe sisu hankimiseks, fotode ümberpildista-miseks, posti- ja trükikuludeks jne. Olgu etteruttavalt öeldud, et allakirjutanu pole toimetajatasu kunagi saanud ega ka taotlenud, sest leheke sündis isiklikul initsiatiivil, mitte käsu korras, mistõttu polnud alust tasu küsida kelleltki ja ega sellist raha poleks ka ku-sagilt saada olnud. Vääriliseks tasuks olid toimetajale tunnustussõnad ja -kirjad mitmetelt tuntud inimes-telt ja organisatsioonidelt, neist korduvalt emeriit-professoritelt **Herbert Lindmäelt** (Tartus) ja **Valdek Raiendilt** (Kanadas), siis Ülemaailmselt Eesti Kes-knõukogult (USA-s), Virulaste Koondiselt (Kanadas), tollaselt EELK peapiiskopilt **Jaan Kiivitilt**, **Juhan Le-**

pasaarelt (Oonurmes) ja mitmetelt teistelt. (Vaata! Lisad 5-8)

Alates 1999.a. märtsist kuni 2010.a. augustini val-mis nö. põlve otsas 39 “Mälestustelehe” numbrit. (Vaata! Lisa 4) Ilmumisperioodil laekus “Mälestuste-lehele” 122 kaastööd 78 autorilt, arvestamata interv-juusid kümnete inimestega. Kaastööde suurem panus oli **Anne Nurgamaalt** Iisakust, **Juhan Lepasaarelt** Oonurmest, **Eha Ruubenilt** Tudulinnast ning **Peep Varjult** Tallinnast. “Mälestustelehed” poleks trüki-valmis saanud ilma kirjakunstnik **Viktor Roosipuu**, keelekorrektor **Saima Vanametsa** ja allakirjutanu pere abita.

- Tänu kõigepealt Eesti Represseeritute Abistamise Fondi (ERAF-i) rahalisele toetusele tuli 2010. aastal trükist allakirjutanu koostatud 60 leheküljeline (for-maat A4) sõnapildine “Kommunistide vägivaldas huk-kunute Purtse hiiemäe Leinapargi sünni- ja kasvuva-lude KROONIKA 1990-2010”, mis pealkirjast nähtu-na kirjeldab kroonika täpsusega Leinapargi sünni- ja kasvuvalusid kuni 2010. aastani.

Alutaguse “Memento” majanduslikust ja terviseabist oma liikmeile

Alutaguse “Memento” võimalused osutada ma-janduslikku või terviseabi oma liikmeile olid väga kesised, ja ega majanduslikku abi Siberi karastusega inimesed taotlenudki, küll vajanuksid nad tervist tur-gutavat abi.

Ometi eraldati 1992.a. veebruaris “Memento” liik-meile 50 5-kilost jahupakki, mis sellel Eesti riigile ras-kel ajal väga ära kulus.

Esimene terviseparandamise võimalus tekkis 1998.a. jaanuaris, mil eraldati 10 3-nädalast tervise-tuusikut Rootsi. Esimesed 3 tuusikut Seli (Rapla lähe-dal) sanatooriumisse sai Alutaguse “Memento” 2001. aastal ning järgnevatel aastatel jaotati neid reeglina kahekaupa. Üllataval kombel polnudki neid soovijaid reeglina rohkem.

Alutaguse “Memento” koostööst Ida-Virumaa aatekaaslastega

1. Endiste poliitvangidega ja vabadusvõitlejatega.

Sünnilt oli Alutaguse “Memento” Ida-Virumaal esimene nõukogude repressioonide all kannatanuid ühendav organisatsioon. Alles mõni aasta hiljem or-ganiseerusid Ida-Virumaal elanud endised poliitvan-gid Ida-Virumaa Endiste Poliitvangide Ühenduseks ja rindevõitlust pidanud mehed-naised Eesti Vabadus-võitlejate Ida-Virumaa Ühenduseks.

Kõige tihedam side tekkis Alutaguse “Mementol” endiste poliitvangidega juba seetõttu, et paljud en-dised poliitvangid olid samaaegselt ka “Memento” liikmed. Viimastel aastatel veelgi läheneti, sest riikli-kult hakati korraldama ühiseid endiste poliitvangide ja mementolaste üleriigilisi kokkutulekuid. Olgu siin tänuga meenutatud Ida-Virumaa endiste poliitvangi-de esimene juht **Henno Orro** (Vaata! Foto 17 ja 23), aga samuti tema “mantlipärija” (ühtlasi mementola-

ne) **Laine Lulla**.

Alutaguse “Mementol” tekkis kontakt siinsete rin-demeeste-vabadusvõitlejatega juba enne Ida-Viru-maa Vabadusvõitlejate Ühenduse sünni. Nimelt otsis allakirjutanu vabadusvõitlejaid Püssi ja Lügänu piir-konnast juba 1991.a lõpul, et neid 1992.a. Vabariigi aastapäevaks Püssi Alevivalitsusse vastuvõtule paluda (allakirjutanu töötas siis Püssis abialevivanemana). Kokkutulek saigi teoks, kahjuks vaid nelja osavõtja-ga, sest liialt värske oli Eesti Vabariik, et endine rin-demees võinuks end turvaliselt tunda. Seepärast mit-med loobusid end vabadusvõitlejatena avalikkusele näidata. Sellest ajast sai alguse Alutaguse “Memento” (allakirjutanu) korraldatud nn. Kiviöli piirkonnas ela-nud vabadusvõitlejate iga-aastane vastuvõtt Vabariigi aastapäeval, mis kestis kuni 2009.aastani. Selleks ajaks oli AEG oma töö teinud ja Kiviöli piirkonna vabadus-

võitlejate read kokku kuivatanud. Kokkutulekute al-
gusaastail toetas üritust EELK Lüganuse kogudus (õp.
Aarne Lätte), hiljem KL Lüganuse malevkond (pea-
likud **Aivar Raudsepp ja Ralf Nurk**) (Vaata! Foto 8)

Pärast Ida-Virumaa Vabadusvõitlejate Ühenduse
sündi 1994.a. jaanuaris muutusid vabadusvõitlejate ja
Alutaguse mementolaste ühisürituseks kogunemised
Sinimägede Grenaderimäele. Esimene ühiskogune-
mine oli 9.juulil 1994. (Vaata! Foto 10) Järgnesid ühis-
kogunemised 8.mail 1995. ja 1996. aastal. Edaspidi
koguneti reeglina juulikuu lõpupäevil, et meenutada
ja mälestada eestlaste (koos kaagrenaderidega) vii-
mast verivõitlust Eesti eest Vene võimu vastu. (Vaata!
Fotod 10,13, 16, 22, 23 ja 31)

Alutaguse "Memento" meenutab ja mälestab tä-
nuga Vabadusvõitlejate Ida-Virumaa Ühenduse liik-
mete poolt tehtut eestluse eest ja heaks eesotas nende
esimeestega: **Olev Siren** (1925-1996), **Erich Küttis**
(1924-2000), **Jaan-Sigvried Randmäe** (1922-2009) ja
Kalju Nurk.

2. Kaitseliidu Alutaguse malevaga

Ülimalt tihe vastastikune side on olnud Kaitseliidu
Alutaguse maleva Lüganuse malevkonna kaitseliitlas-
tega Kaitseliitlased olid alates 1994. aastast oma osalu-
suga moraalseks toeks kõigil Purtse hiiemäe Leinapar-
giga seotud leinaüritustel. (Vaata! Fotod 12, 13, 17, 23,
28, 33, 34,37, 39 ja 42). Veelgi enam. Kaitseliitlased olid
sageli ainsad vahetud abilised. Olgu siin toodud vaid
üksikud näited. Nii kaevasid 1996.a. kevadel vunda-
mendisüvendi ja paigaldasid vundamendi ja karkassi
tulevasele mälestus-kellatornile 3 kaitseliitlast: **Uno**
Illipe, **Aivar Raudsepp** ja allakirjutanu. Kaitseliitlaste
Arvo Ausi, **Evald Jakobsoni**, **Ants Nurga**, **Ülo Tuvi-**
kese ja allakirjutanu poolt rajati (valati) 2008.a. ok-
toobris vundament-tagasein tulevasele nimemüürile,

rääkimata osalemisest puude istutamisel ning muudel
abitöödel Leinapargis.

Alutaguse "Memento" ja Kaitseliidu ühistöö leidis
ka vastutöötamist. Olgu selle kinnituseks üks näide:
Ajendatuna **Kalju Pähklametsa** raamatus "Ühe lee-
gionäri päevik II maailmasõja päevilt" esitatud and-
meist eesti sõdurite matmispaigast Mummassares,
organiseeris allakirjutanu 2005.a. septembris selle
tundmatu matmispaiga otsingu koos kaitseliitlaste
Ülo Jõgisoo ja **Robert Nageliga**, teejuhiks kohalik
pr. **Meedi Hiielo**. Kuid leidis "heatahtlik" inimene
(jäägu ta nimi nimetamata), kes informeeris sellest
otsingust kui kaitseliitlaste hauaröövide katsest(!)
Tartumaa muinsuskaitseinspektoreid. (Tartumaa
inspektoreid seepärast, et "hea inimene" elas Võrus).
Allakirjutanul tuli tõestuseks, et ta pole kaamel, siia
inspektoriid Mummassaarde veendumaks, et seal pole
kaitseliitlaste hauaröövide jälgi. "Tänu" sellele süüdis-
tusele katkesid matmispaiga otsingud ning kuni 2010.
aasta lõpuni polnud selgust kas Mummassaares oli
eesti sõdurite matmispaik või mitte. Oletada võis, et
on, sest liialt konkreetne oli Kalju Pähklametsa kirjel-
dus. (Vaata! Foto 35)

Tänuhikkusest üritas ka Alutaguse "Memento" või-
malusi mööda toetada Kaitseliidu ettevõtmisi.

Ühise ettevõtmise eredamaks näiteks oli Virunur-
me metsakülas valminud Ida-Virumaal hukkunud
metsavendade MEMORIAAL, millest oli juttu juba
eespool. Siinkohal peab Alutaguse "Memento" vajali-
kuks tänuga ära märkida KL Lüganuse malevkonna
pealike vanemveebel **Aivar Raudsepa** ja nooremvee-
bel **Ralf Nurga**, kui ka KL Alutaguse maleva pealike
kapten **Toomas Ilvese** ja major **Arno Kodu** toetavat
suhtumist mementolaste tegevusse.

Alutaguse "Memento" organisatsioonilisest tööst

Pärast Alutaguse* "Memento" juriidilist sündi
17.02.90 oli vastsündinud organisatsiooni liikmete
esimene pidulik kokkutulek Vokas 6. oktoobril 1990,
mis algas kogunemisega Voka rahvamajas järgne-
va jumalateenistusega vasttaastatud Pühajõe kirikus
(teenis õp. **Üllar Nõva**) ning mis lõppes kohvilauaga
Voka lasteaia ruumes. Osavõtjaid 49, nende seas mit-
med mitte Alutaguse "Memento" liikmed, kuid kelle
juured Ida-Virumaal, nagu kunagine Narva-poiss
Kalju Tuulik. (Vaata! Foto 2). Ürituse asjatoimetaja
oli **Hilda Pelska**.

*) Alutaguse nime hakati kasutama lootuses, et va-
rem või hiljem asendatakse "Ida-Viru" maakonnanimi
"Alutagusega".

Üldkoosolekul (osales 38 liiget 56-st) Jõhvi laste-
teatri saalis (hoone asus tänase Tsentraali kaubamaja
kohal) 21.10.1992 valiti uus volikogu (ikka ka juhatus-
se kohustustes) koosseisus **Laine Kangur**, **Jüri Kuu-**

sik, **Anne Nurgamaa**, **Helje Ojandu**, **Hilda Pelska**,
Ivar Raudsepp ja **Uno Säästla** (esimees).

Voka nõ "perekondlikule" kokkutulekule kohvi-
laudade taga 1990.a. oktoobris tuli järg alles 1993.a.
veebruaries Lasteteatri kohvikus (Vaata! Foto 5) ning
siis Purtse kindluselamu kohvikus 29.04.1994. (Vaata!
Foto 9)

Alutaguse "Memento" üldkoosoleku (osavõtjaid
28) 21.02.1995 otsused olid teatud mõttes murrangu-
lised: a) Endine EÖRL "Memento" Alutaguse osakond
muutus iseseisvaks juriidiliseks isikuks uue nimega
– **MTÜ Kommunistide repressioonide all kannanute**
Alutaguse organisatsioon "Memento", lüh.
ALUTAGUSE "MEMENTO" ja b) eelnenust tulene-
valt võeti vastu ka uus (täpsustatud) põhikiri.

MTÜ Alutaguse "Memento" registreeriti EV Ette-
võtete, asutuste ja organisatsioonide registrikeskuses
14.06.1995 registrinumbriga 48821077. Hilisemal

ümberregistreerimisel anti number 80054642.

Seoses kahe juhatuse liikme lahkumisega (Jüri Kuusik suri 1994.a. augustis ning Hilda Pelska lahkus Ida-Virumaalt) valiti 1995.a. üldkoosolekul nende asemele volikogusse **Helve Luus ja Eino Alabert**.

Valiti ka uus revisjonikomisjon koosseisus **Olev Meeme, Ellen Raudsepp ja Uno Tuuksam**.

Pärast Jüri Kuusiku surma kolis tema lesk Saksa-maale, jättes Alutaguse "Mementole" üle andmata Jüri Kuusiku kui kassapidaja käes olnud majandustegevuse dokumendid ja ka raha (ca180 kr).

Üldkoosolekul aprillis 1998 valiti senise 7-liikmelise volikogu asemel 5-liikmeline juhatuse koosseisus **Eino Alabert, Helve Luus, Ivar Raudsepp, Uno Säästla** (esimees) ja **Uno Tuuksam**.

Alutaguse "Memento" laiendatud (osalesid Ida-Virumaa Vabadusvõitlejate Ühenduse esindajad ning ka mitmed külalised) koosolek toimus 22.04.1999 Püssi klubis, et ühtlasi tähistada Alutaguse "Memento" 10. aastapäeva.

2003.a. 19.aprilli üldkoosolekul valiti surma läbi (2002.a. septembris) lahkunud Ivar Raudsepa asemele juhatusse **Laidi Kivist**. Ivar Raudsepa surm oli valus löök allakirjutanule ja kogu Alutaguse "Mementole", sest senini oli organisatsiooni tööd veetud "kahehobuserakmetes". Laidi Kivisti valimine juhatusse leevendas oluliselt tekkinud kaotusevalu. Üldkoosolekul 25.03.2004 valiti Helve Luusi asemele **Ain Mägi**, kelles nähti tulevast juhatuse esimeest, sest ta oli suhteliselt noor mees, sündinud 1943. Kahjuks võttis surm 2009.a. märtsis selle võimaluse.

Korralisel põhikirjajärgsel üldkoosolekul 2007.a. 24. märtsil valiti uus juhatuse koosseisus **Laine Kangur, Laidi Kivist, Ain Mägi, Uno Säästla** (esimees) ja **Uno Tuuksam**.

Erakorralisel üldkoosolekul 06.08.2009, mis kutsuti kokku vajadusest valida asendusliige juhatusse surma tõttu lahkunud Ain Mägi asemele, valiti uueks juhatuse liikmeks **Viire Pent**.

Nagu eespool märgitud, oli Alutaguse "Memento" asutamiskoosolekul 28 osalejat. Järgnevatel aastatel kasvas nimekiri kuni 55-ni, mis on jäänudki peaaegu püsisuuruseks. Nii oli 2010.aasta alguseks nimekirjas

Tegevuskohtadest

Alutaguse "Memento" asutati tollase maakonna kultuurimaja saalis Jõhvis 1990.a. veebruaris, kus koguneti ka kahel järgmisel aastal. Alates 1993. aastast kuni 1996. aastani lubati mementolastel kasutada tollase Jõhvi Lasteteatri saali ning alates 1997. aastast (tollase nimega Jõhvi Koolinoorte maja) Jõhvi Seltsimaja ruume tänu sealsetele lahketele juhatajatele **Kersti Pärnametsale ja Anne Uttendorfile**

1992.a. augustis sai Alutaguse "Memento" väike-

52 liiget, neist **Heljo Kuus, Anne Nurgamaa, Agnes Lilleoru, Helje Ojandu, Lehte Onton, Ellen Raudsepp, Erich Rooger, Kaarin Roost, Uno Säästla ja Uno Tuuksam** asutajaliikmetena.

Alutaguse "Memento" tegevuse jäädvustamiseks tulevikule (ajaloole) koostati igal aastal vähemalt 2 fotostendi mõõtmetega 55x85 sm, mistõttu 20 tegevusaastaga kogunes neid üle 40. Fotod nendest fotostendidest ongi käesoleva raamatu fotode aluseks. "Memento" tegevuse tutvustamiseks kasutati neid fotostende näitustel väljapanekuks. Esimene neist oli 2001.a. kevadel Kiviõli rahvamajas, teine 2003.aastal Lüganuse rahvamajas, kolmas K-Järve raamatukogu lugemissaalis 2006. aastal ja lõpuks täiskomplektina välja panduna Jõhvi Seltsimajas 2009.a. aprillis, seoses Alutaguse "Memento" 20. aastapäevaga.

Ühise peretunde süvendamiseks üritas juhatuse korraldada lisaks üldkoosolekutele ja aastalõpu kogunemistele veel ühiseid väljasõite. Algusaastate katsed (plaanitud sõidud Paju mõisa lahingupaika, Okupatsioonimuuseumi jm) luhtusid sõita soovijate vähesuse tõttu. Ühine sõit õnnestus alles 10. mail 2008, kui külastasime Pilistvere Memoriaali, et sealsesse kivikangrusse viia Alutaguse "Memento" nime kandev kivi. Kordasime Pilistvere sõitu 20.augustil 2009, seoses Memento Liidu 20.aastapäeva tähistamisega. (Vaata! Fotod 38 ja 40)

Alutaguse "Memento" delegatsioon osales leinasõidul Tallinna lahele 2002., 2003. ja 2004.a. septembris, et mälestada 1944.a. septembris meres hukkunud sõjapõgenikke. Olgu lisatud, et nende sõitude algatajad olid Alutaguse "Memento" liige **Hilda Pelska** ja tema piirivalvurist isa kolleegi poeg, EV Piirivalve laevastiku sadama (Kopli) ülem kapten **Arvo Reinsalu**. (Vaata! Fotod 30,32, 34 ja 36) Kahjuks mõlema eestvedaja enneaegne surm lõpetas ka järgmised plaanitud leinasõidud.

Mementolased osalesid ka Vabadussõja võidusamba avamisel 23. juunil 2009. keskööl.

Meeldejäävaim oli ühissõit 2010. aasta juunis Rõugesse EESTI EMA monumendi avamisele, sest tegu oli hinge kosutanud monumendi ja üritusega. (Vaata! Foto 41)

se toa dokumentide hoidmiseks tollase Ida-Virumaa Riigikaitseosakonna majas Lai 4, K-Järvel (see oli ka "Memento" registreerimise ja postiaadress), kust koliti välja 2005. aastal, pärast Riigikaitseosakonna likvideerimist. Seejärel andis KL Alutaguse malev oma majas (Jõhvis Jaama tänaval) "Memento" käsutusse väikese toa, kuid seda ei kasutatud. Alutaguse "Memento" kui mittetulunduslik ühing registreeriti seejärel KL Lügannuse malevkonna hoones Papli 5, Lügannuse asula.

Alutaguse “Memento” seosed võimu- ja vaimuasutustega

Ida-Virumaa maakonnavõimude leiget suhtumist Alutaguse “Memento” üritustesse on eespool küllaldaselt kirjeldatud. Mõningast rahalist toetust osutas algusaastail Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (IVOL). See-eest olulist abi osutas Kultuurkapitali Ida-Virumaa ekspertgrupp nii Leinapargi (kõigepealt mälestus-kellatorni) rajamisele, kui ka hiljem “Mälestustelehe” trükkimisele.

Lausa jäine oli algusaastail Vabariigi valitsuse hoolivus “Memento” organisatsioonidest. Esimene oluline rahasüst Alutaguse “Mementole” (sh. Leinapargile) tuli 2004.aastal **Juhan Partsi** valitsuselt tänu tollase justiitsministri **Ken-Marti Vaheri** vahetule toetusele. Järgnevatel aastatel muutus Valitsuse toetus ERAF-I kaudu iga-aastaseks, mis oluliselt kergendas Alutaguse “Memento” tegevust nii “Mälestustelehe” väljaandmisel, kui ka Leinapargi hooldamisel-rajamisel.

Ometi ei kaalu Valitsuse ja temaga seotud allasutuste toetused üles seda panust, mida on andnud: - **Lüganuse** vallavõimud Purtse Leinapargi heaks (vallavanemad: **Liina Tori**, **Urve Takjas**, **Indrek Saluvee** ja **Arno Rossman**)

- **Jõhvi** vallavõimud organisatsiooni heaks
- **Maidla ja Mäetaguse** vallavõimud “Mälestustele-

he” heaks

- **Aseri, Lüganuse, Maidla ja Sonda** vald ning **Ki- viõli ja Püssi** linn Purtse hiiemäe leinamüüri heaks.

Ülalloetletud Valitsuse ja omavalitsuste abi kõrval oli hindamatu paljude asutuste juhtide ja eraisikute rahaline ja moraalne toetus Alutaguse “Memento” ettevõtmistele. Paljude nende heade inimeste nimed on loetletud käesoleva raamatu tänuahvliitel (Vaata! Foto 47). Siiski peab allakirjutanu oluliseks korrata abistajate, nn. TOP-12 nimesid (Vaata! Foto 46). Nendeks olid: **Harald Nurk** (Rootsi); **Ly Leht mets** (USA); **Valdek Raiend** (Kanada); **Laine** ja **Richard Säägi**, **Ferdinand Puurman** (kõik Inglismaa) ning Eestist **Herbert Lindmäe**, **Eha Ruuben**, **Juhan Lepasaar**, **õed Milvi Estam** ja **Lorentine Kivistik**, **Peep Varju**. Eraldi väärrib äramärkimist **Ilse Aidma** Avinurmest, kes eranditult iga “Mälestustelehe” numbrit toetas oma kesisest pensionist (keelust hoolimata) nimetamisväärselt.

Allakirjutanu soovib, et käesolevat väikest ajalooraamatut käsitletaks ka kui **TÄNU-raamatut** kõigile, kes pidasid vajalikuks Alutaguse “Memento” tegevust toetada. **AITÄH!**

Lõpetuseks

20 aastat pole ajaloo jaoks nimetamisväärne periood, küll on esimene 20 aastat oluline Alutaguse “Memento” esimestele liikmetele, sest AEG pressib sellele organisatsioonile peale, mille liikmete keskmine vanus ületab 70 aastat (2010.a. algul oli Alutaguse “Memento” liikmete keskmine vanus 74 aastat!). Allakirjutanu soov ja lootus on, et Alutaguse “Memento” jätkaks tegevust ka pärast seda, kui tema asutajaliikmed on läinud toonelatele, sest koletusliku Vene okupatsiooni unustamine loovutaks tee uuele vägivaldsele eestluse ja eestlaste ning nende **isamaa** kallal. Siis võiksid hävida need 3 vaala, millele tänased memen-

tolased (allakirjutanu vähemalt) olid rajanud oma teadliku elu: **Eesti kodu**, **Eesti isamaa**, **eestluse ajaloo mäletamine**. Saagu see raamatukene alguseks tulevastele Alutaguse “Memento” mälestusraamatutele!

Uno Säätla

P.S. Minu tegevus “Mementos” tuli kohustusest ja tänust **Kõigeväelisema** ees, kes päästis mind minu õe, ema, isa, vanaema ja vanaisa saatusest, päästis mind kommunistide GULAG-ist.

Перевоз с эстонского языка

ЦК КПСС

Москва, Кремль

копия: ЦК ЭКП

Таллинн, оуд. Ленина

Совет уполномоченных Алутагусеского отделения Эстонского союза противоправно репрессированных "Меморто" выражает свое возмущение по поводу заявления ЦК КПСС, где сознательно искажено положение в ЭССР, где стремление к суверенитету более 95% эстонцев, в т.ч. простых, называется национализмом и экстремизмом, где выражается угроза о дальнейшей жизнеспособности эстонского народа.

Неужели нас, чудом переживших жестокость и страдания 14 июня 1941 г. и 25 марта 1949 г., а также наших детей и внуков ожидает очередная ночь геноцида? неужели стремление народа к суверенитету является по прежнему преступлением, притом тягчайшим, так как предусматривается только высшая мера наказания?

Потеряв веру и надежду в Москву, поддерживаем тем крепче руководство республики!

Принято на собрании совета уполномоченных Алутагусеского отделения ЭССР "Меморто" 04.09.1989 г. в гор. Кохтла-Ярве.

ALUTAGUSE DEPARTMENT

June, 28 1993

Arhiv
*Seaditad OSCE**fisher esinadajate*

About the civil rights of the estonian citizens in Kohtla-Järve town.

Belonging to the "Memento" Union of the Illegally Repressed People , we are representing those, who in 1941. and 1949. as the result of the communistic policy of genocide, were taken out of the homes, despite the age, and sent to Siberia to suffer from famine and to die. In addition to that, as a rule, it was prohibited to speak our mother tongue- the estonian language.

At the same time our houses which had now no host, but had everything necessary for life, were occupied by the people who had no command of our language , and nobody asked them to know it.

In Siberia we endured all these torments, hoping to get back home from this hell- to get back to Estonia , to hear our language. At the end of the 1950ies, we managed to get back to Estonia, but not to our language, especially here, in the north-eastern part of Estonia. So-called soviet civil rights gave the rights only to the russian language and mind. So we had to use for decades the russian language in the offices, at the doctor, in the court and in the commerce , neither hearing sympathy nor feeling protection from those who consider themselves today to stand for the civil rights, who were sharing power in these days. We were enduring this acute injustice as the inevitability resulting from the soviet occupation.

The hope was lit up to deal with the everyday problems etc., at last in our language, when the law of the language had been passed. It is a pity, but having this law already for 4 years, almost nothing has changed in the north-eastern Estonia. The russian language is in its power and in addition to that there is a constant cry for help from the russians who find that their civil rights are broken.

Still there remains the question: who is breaking whose rights. The questionnaire was carried out over the phone in spring 1992 by the "Memento". Using the telephone directory in Kohtla-Järve ("Office numbers in Kohtla-Järve" 1984) every 25th number had a phone-call. The results: out of 97 phone calls 27 (27.8%) got an correct estonian reply, 15 calls (15.5%) got a reply in estonian but with russian accent- many thanks to them- 27 calls were understood somehow, but unable to communicate, 28 (28.9%) calls found no reply: the estonian question was not understood and in several cases, when it was repeated, the line had not been held.

Of course, this study is not a sociological one, but it is better than nothing and it gives the real picture about the actual situation and gives an answer to the question, whose rights are limited in Kohtla-Järve.

Sincerely

Lisa 2

Alutaguse "Memento"

ÜLESKUTSE

Meid, Eesti Õigusevastaselt Represseeritute Liidu "Memen Alutaguse osakonna liikmeid, ning meiega liitunud ei saa jät üksikõikseks lähiminekis toimunud ning praegused poliitilise aktsioonid Eestis ja NSV Liidus. Seetõttu kutsume kõiki Ida-V maa ja Kohtla-Järve linna elanikke mineviku hirmutegude kordu ärahoidmiseks:

- üheselt mõistma hukka relvade kasutamise Bakuus relvitu el konna vastu, lugedes selle analoogseks stalinlikele massire ressioonidele. Ei ole olemas põhjust, mis võiks õigustada t kide ja kuulipildujate suunamist lastele-naistele!
- olema toeks liikumises "Genf-49" osalejatele, sest eesti no meestel pole esialgu teist teed pääsemiseks teenimisest oku patsiooniarmees, kus jätkub nende mõnitamine, piinamine ja hukkumine (viimane neist oli noormees Margus Küttejõust).
- osalema nii Eesti Kongressi kui ka ENSV Ülemnõukogu valimise kuid mitte toetama Eestimaal genotsiidi, sh. massiküüditami läbiviimist organiseerinud ja juhtinud partei liikmeid.
- võtma interrindelaste poolt nn. vähemuse õiguste kaitse kon teele antud õigust -"kutsuda rahvast üles mitte alluma vaba riigi riigivõimuorganitele"--, aga samuti nn. nõukogude või ja kodanikuõiguste kaitsmise komitee loomist kui järjekord üleskutset Kirde-Eestis võimutsevale enamusele rahvastevahete pingete üleskruvimiseks olematu sotsialismi kaitsmise st all. Olgem valvsad, kuid ärgem allugem provokatsioonidele!
- toetama kõiki liikumisi ja nende samme, sh. 2. veebruaril Linnahallis vastu võetud "Deklaratsiooni Eesti riikliku isese vuse küsimuses", mis on suunatud Eesti Vabariigi taastamise parlamentlikul teel Tartu rahulepingu alusel ja piires.
- üles näitama kannatlikkust selgitamaks, et eestlaste isese vuspüüd pole suunatud ühegi teisest rahvusest Eesti Vabari toetava eestimaalase õiguste vastu.

Vastu võetud 17.02.90 EÕRL "Memento" Alutaguse osakonna koosolekul

MÄLESTUSTELEHT

Alutaguse «MEMENTO»

No 1

Veebruar 1999

Kommunistide 1949. a. 25. märtsi Ida-Virumaa kuriteo K O K K U V Õ T E

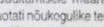
Valia või alevi metus	Küüdatatud peresid ja in- imesi kokku	Sugu	Neist		
			Eetikoo- lapi kuni 8 a	Koo- li- 8-16 a	Täiskasv- inimesi üle 17-75 a
Alutaguse	12 pere	N	3	2	14
vald	35 inimest	M	2	6	7
Avinurme	30 pere	N	5	12	35
vald	92 inimest	M	13	10	14
Erra	21 pere	N	3	3	21
vald	49 inimest	M	4	2	13
Isaku	47 pere	N	14	10	57
vald	130 inimest	M	16	13	16
Illuka	46 pere	N	7	13	62
vald	141 inimest	M	11	10	31
Jõhvi linn ja	35 pere	N	8	5	51
vald	105 inimest	M	1	6	19
Kivisõli linn ja	15 pere	N	2	3	16
Kõttuõja alev	29 inimest	M	3	2	3
Kohla	28 pere	N	8	9	28
ja alev	83 inimest	M	6	7	24
Kõhsta-Järve	10 pere	N	2	4	11
linn	29 inimest	M	-	5	6
Lohusuu	22 pere	N	3	5	29
vald	69 inimest	M	4	7	19
Lüganuse	23 pere	N	1	-	34
vald	65 inimest	M	8	5	16
Maiala	40 pere	N	7	16	54
vald	125 inimest	M	8	15	22
Mäetaguse	25 pere	N	5	7	30
vald	65 inimest	M	8	5	10
Narva linn	2 pere	N	-	-	4
alev	5 inimest	M	-	-	1
Sonda	5 pere	N	-	2	7
alev	13 inimest	M	3	1	-
Tudulinna	47 pere	N	12	5	55
vald	125 pere	M	12	13	21
Vaivara	3 pere	N	-	1	3
vald	6 inimest	M	-	1	1
Vasknarva	2 pere	N	-	-	2
alev	5 inimest	M	1	1	1

Kuriteo kokkuvõte: Nüüdse Ida-Virumaa piirest küiditati 414 perekonda 1175 inimesega. Vähemalt 40 loomavagunil, ku inimesi mõista kommunde mõõtühikut! Veelgi enam. Küiditamisele määratute nimekirja oli 31 pere ja 278 inimese võrra veelgi pikem. Punatimukate salaplaan siiski lekkis, sest muidu poleks pea iga viies pääsenud. Küiditatuist vähemalt 121-le ei antud enam Eestimaa näha.

Kommunistide jõhkra iseloomustavad järgmised arvud. Kõuditatute hulgas oli 191 kuni 8-aastast eelkooliealist last, neist 21 olid alla 1,5 aasta. Teadaolevalt oli noorim 2-aastane! Koolilapsi vanuses 8 – 15 aastat oli 207.

Lapsi k uditatuist seega
33,9%!

Täiskasvanuid (kui sinna lugeda ka 17-aastased noorukid) oli 527 naist ja 243 meest, kokku 720, neist 35 olid kooditamise hetkel 75 ja vanemad. Loomulikult polnud ka neil nagu imikutelgi armu loota. Nimekirjade järgi oli vanim kommunistide ohver 92 aastane Tudulinna elanik Tiitus Pikhov, kes ometi nendele vintsustele vastu pidas ja Sibirisse jõudis.

Küüditamisele määratud jaotati nõukogulike termitinijate järgi nationalistiideks, s.o. perekeds, kus keegi pere liikmetest oli vaba varem areetud eestimeelseuse ja nõukogudevastavuse pärast, ja kufakutses, s.o. perekeds, kus oli ettevõtluskust ja moistut ning sellest tulenevad kadestamisvõltsed, vaba rohem kui uutl võimudeest kampselle kokku. Oli veel kolmas grupp küüditatud, s.o. need, kes sõatsid nimekirja mingi eksituse tõttu või siis lihtsalt "augu täiteks", kui nimekirjaliti kätte ei saadud, sest ei olnud üht jühtis.

Ülaõuettefud kujutas [jõrgi kuulus 1453-ist nimekirjas oliaest 1058 (72,8%) nationaliteetide ja 330 kuulaja kategooriaesse ning 65 nimeist (4,5%) oli n.-õ. „aughtuuteks“. Nimetatud kujutis ilmnest selgub, miks oli küüditatud, sh. ratsionaliseeritud peresid, kõige enam ilmas (141 nimeist), lisaku (130), Maida (125) ja Tuduinna (125) valtas. Tegemist on ju metsanekaste valadele, kas juldud nimeist paljudele-paljudelle metsavandadele tolu ja kalust andsid, mis hiljem loomulikult nende surmapuutaks lüti. Kõige enam kannatasid Ila-Virus ilmas 6,5, kuid elanike üldiselt 10,4, a. seisuoli on nimekirjas 7,4% ja iga vili 6,5. Oli aga ka valdu, nagu näiteks toaleegne Vasknarva, kus küüditati vald mõni pere. Küllap valdavalt vene rahvusest elaniku nähtis üdes suuremat lojalusalt okupantidele. Loomulikult Narva ilmasi ja Väiava vallast polnudki enam kedagi ära vilia – seal oli sõjaliselt puhta tötu toinud. Ja veel ühes eriline detail: Kivili ilmasi ja Kütijõe alevist oli kokku nimekirjas 41 nime, neist saadi kätte 29, kuid neist 14 olid nimekirja sattunud eksikombell

Enamik Ida-Virumaalt küüditatud pandi rongile Jõhvis, kust ešelon alustas teekonda Krasnojarski krai Abakani linna. Sealt edasi veeti inimesed ümberkaudsetesse rajoonidesse.

Käesoleva ülevaate on koostanud EÕRL «Memento» teabe- ja ajaloo-
toimikonna 1992. a. andmete alusel U. Säästla.

Märkus: Esitatud andmed ei «kata» täielikult tänase Ida-Virumaa piire. Siit on puudu andmed näiteks Aseri ja Sonda valla kohta, kuigi tollaste valdade piirid ulatusid osaliselt ka nendesse valdadesse.

MÄLESTUSLEHT

Alutaguse (Memento)

Nr.39 (1)

August 2010

Olime EESTI EMA monumendi avamisel

Pärast pikki kannatusi-venitamisi avati 26.juunil k.a. Rõuge mäenõlval EESTI EMA monument, graniidist tänuähisi EMALE. See, kui vaevalt valmistis, EMA -monument on tüüpnaide suhtumisest lähimeviku (emade) valudesse - neid mitte ei unustata, neid lausa hüljatakse. Fakt, et Võru linn ei leidnud kohta EESTI EMA monumendile, on märkimisväärt

Alutaguse "Memento" esindus tundis siirast rõõmu EESTI EMAST, kujust endast", kui ka selle asukohast - kaugele nähtaval, piltlikult, üle Eestimaa ulataval kohal. Jää elama **ees**ti **ema** Rõuges ja kõigis

meis! Aitäh, kõigile EMA-monumendi valmimisele kaasaaitajatele eesotsas Hans Sissasega!

Tagasiteel mälestati 1944.a. 22. septembri vennatapus hukkunud eesti sõdureid Avinurme kalmistul.

*) Tähelepanu, et EMA -momument ei valminud esialgu pakutud (ja isegi kinnitatud) kujul!

See olnuks naise, seda enam EMA üle irvitamine, sest ta oli väljanägemiselt väga lähedane naise paljale tagumikule. Muide, oma vastulausenõrdimusalvuse esivarjandile saatis Hans Sissasele ka Alutaguse "Memento" juhatus.

Uno Säästla

Alutaguse "Memento" esindus EESTI EMA
monumendi avamisel Rõuges 26.juunil

Rahvuslikust leinapäevast Purtse leinapargis

Juuniküüditamise 69. aastapäeva olid kogunenud meenutama vähesed, võiks öelda ühed ja samad inimesed Alutaguse "Mementost" ja KL

Lüganuse malekonnast. Kohalikkude riigivõimu esindasid maavanem **Riho Breivel** ja Lüganuse vallavanem **Arno Rossman**. Hukunuile luges hingepalve EELK Lüganuse koguduse õp.

Heinar Roosimägi.

Kurb, et selline traagiline tähtpäev nii vähestele omavalitsusjuhtidele meelde tuleb. Oli see ju Jõhvi kõrval teine koht maakonnas, kus mälestusminuteid korraldati.

Leinapäevaks lisandus eelmisel aastal avatud kommunistide vägivallas hukkunute nimemüüri vee|

üks nimi, 7-aastaselt Siberis surnud **Jaan Hiie** nimi.

Nüüd on nimeplaatidel 256, sh. 19 lapse nime. Ametlikule osale järgnes juba tavaks saanud meenutuspiknik leinapargi murul.

Toimetaja

Lähimineviku meenutuspiknik leinapargis rahvuslikul leinapäeval

EESTI EVANGEELSE LUTERLIKU KIRIKU PEAPIISKOP
ARCHIEPISCOPUS ECCLESIAE EVANGELICAE LUTHERANAE ESTONICAE

Tallinnas, 15.10.2000

Lugupeetud Uno Säästla,

täna Teid Alutaguse Memento "Mälestuslehe" nr 6 saatmise eest. Siis septembri algul ei leidnud aega otsida üles lisamaterjali leitnant Jaak Variku kohta. Teen seda nüüd tagantjärele arvestades Teie huviga asja vastu ja sellega, et püüate koguda veel kättesaadavaid andmeid Virumaa represseeritute ja vabadusvõitlejate kohta.

Teile Teie tänuväärse töö jõudu soovides

J. Kiivit

Jaak Kiivit

Kiriku plats 3
10130 Tallinn
ESTONIA

tel (372) 627 7350
fax (372) 627 7352
e-mail: konsistoorium@eelk.ee

ÜLEMAAILMNE EESTI KESKNÕUKOGU
ESTONIAN WORLD COUNCIL, INC.

ÜLEMAAILMNE EESTI VABADUSFOND
ESTONIAN WORLD FREEDOM FUND

P.O. Box 2205
Gaithersburg, MD 20886-2205
USA

EXECUTIVE COMMITTEE

17. novembril 2001.

President
Yio Anson
138 Boston Hill Rd.
Andover, CT 06232-1404
Ph. (860) 742-7868
Fx. (860) 742-0430

Hr Uno Säästla
Alutaguse "Memento"
Jõhvi postkontor, p/k 206
41502 Jõhvi

Senior Vice President
Erich Siismets
79 Boston Hill Road
Andover, CT 06232
Ph. (860) 742-8761
Fx. (860) 742-0430

Lgp Märja Säästla:

Vice President
Iljo Areng
10821 Amherst Ave, Suite E
Wheaton, MD 20902-4382
Ph. (301) 649-3239
E-mail: velar@hotmail.com

VIIDE: Teie nr.79/250
29.sept.2001.

Recording Secretary
Hans Kobin
74 Clarendon Pl.
Hackensack, NJ 07601-3629
Ph. (201) 487-4081
E-mail: 74124.1216@compuserve.com

ÜEKNI juhatus otsustas MÄLESTUSLEHTE toetada US\$ 300-ga, vastavalt teie soovile. Lehe sisu ja põhjalikkus on kiiduväärne, ning sisaldab olulist ja ajaloolist informatsiooni uurimuste tulemusena.

Treasurer
Jaak Juhanson
25 Beech Street
Franklin, MA 02038-2601
Ph. (508) 553-2820
Fx. (508) 553-2936
E-mail: jaakurat@mediaone.net

Tervitustega,

Members
Jüri Linask
18 Ashton Lane
Sicklerville, NJ 08081-1722
Ph. (856) 629-2862
E-mail: linask@attglobal.net

Y. Anson

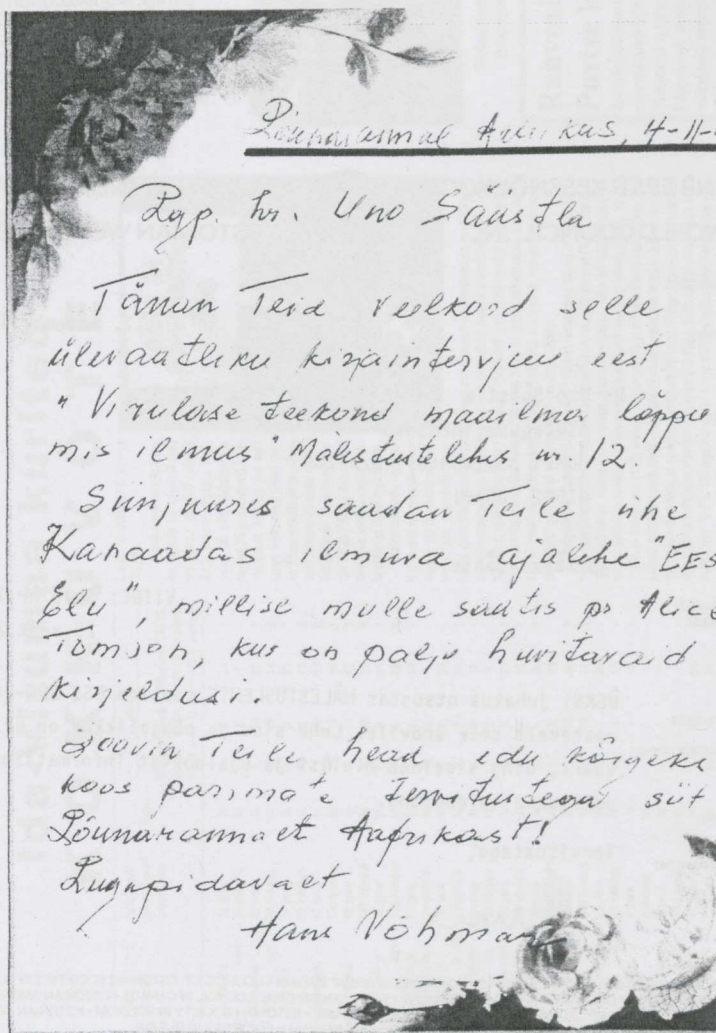
ESTONIAN WORLD COUNCIL, INC. MEMBERS: ASSOCIATION OF ESTONIANS IN GREAT BRITAIN • COUNCIL OF ESTONIAN SOCIETIES IN AUSTRALIA
ESTONIAN CENTRAL COMMITTEE IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY • ESTONIAN CENTRAL COUNCIL IN CANADA • ESTONIAN AMERICAN NATIONAL COUNCIL
ESTONIAN NATIONAL CONGRESS IN SWEDEN • LATVIAN SOCIETY OF ESTONIAN CULTURE • ESTONIAN SOCIETY IN BELGIUM • ESTONIAN SOCIETY IN PARIS, FRANCE
ESTONIAN SOCIETIES IN UKRAINE • ESTONIAN SOCIETY IN LITHUANIA • COUNCIL OF ESTONIAN SOCIETIES IN RUSSIA

Alutaguse kummito
 Jõhri, pka 206
 Lg. hr. Uno Säästla

14. 9. 01. Sili.

Sili turistikubes leidis juhuslikult ühest kabinetist
 Sile post väljastatud ajalehed (m 1-9)
 Olen Pärnu Regiooni politseirangide ühenduse viimane ja mind
 huvitab väga Sile "Mõistustöö".
 Milleks tingimustel on seda võimalik saada? Olen huvita-
 tud lühedest kõigist: alates no 1-st. Salakirja jätta ka
 edaspidistes lugemist. Andke teada.
 Siis siin tugevat kogu Sile sili kindel, trü.

Minu koordineerid: lugupidamisega Hugo Thoren
 Hugo Thoren
 Rahapargi 1-1 80013
 Pärnu

Lp hr Uno Säästla!

Tahaksin Teile veelkord öelda oma tänusõnad *Suvesõja* kirjutamisel osutatud abi ja toetuse eest! Ühtlasi ütlen Teile *aitäh* ka selle ilusa päeva eest Ida-Virumaa ekskursioonil - Purtse Hiiemäe leinapargis ja mujal! Kõik see süvendas minus veendumust, et virulaste vabadusvõitluse ja nende kannatuste unustamine oleks eesti rahva reetmine! Tahan Teile öelda, et *Mälestuslehe* toimetamisel ja virulaste valusate mälestuste jäädvustamisel olete teinud ennastohverdavat ja tänuväärset tööd eestluse igipüsivuse nimel! Jätkugu Teil ka edasiseks paljudeks-paljudeks aastateks püsivust ja tahet raskuste kiuste jätkata valitud teed! Palu jõudu!!!

Täna Teid *Mälestuslehe* värskel numbril eest!

Tartus 03.märtsil 2003.

Lugupidamisega:

Herbert Lindmäe

Lgp. Hr. Uno Säästla !

27. Juuli 2003.a.

Tänu ja kiitust nende "Mälestuslehtedest". Olid huvitavad lugeda omale ja sõpradele ka, küll masendavad ja nagu vanu haavu lahtirebivad, aga tõsi.

Küsite, et kas mul on mingeid eri soovet, kuidas seda raha kasutada, vastus, ei ole. Arvan, et kuna teie olete kuhapeal ja teate kõigeparemini, kuhu ja või milleks seda rohkem vaja on, siis teie oma äranägemese järgel!

Välke õiendus, see raha ei olnud mitte kõik minupoolt, vaid ka pr. Agnes Mänd'di poolt. Tema abikaasa ja vend küüditati ja jäid siberisse. Minu perekonnaga oli lugu nii, et minu vanem õde küüditati ja oli 8 aastat siberis orjalaagris, aga sai tagasi, aga ei lubatud mitte oma vana kodu minna ja elab nüüd Võhmas. Tema agikaasa ka küüditati ja tädast ei ole midagi teada, küll siberi hunt on juba te kondid ka nahkapistnud.

Pr. Agnes Mänd elab ka siin, tema aadr. On 201-228 Galloway Rd. Toronto, On. M1E 5G6.

Lugupidamisega Endel Milliste Agnes Mänd.

04.08.2003

Saadatud postiga kätt Mattheuse ja meile

18.02.03.

Uno Säästla
"Mälestuste leht".

Hõbe paju 13.
43222. Püssi.

Leidsin Toronto Eesti ajalehest.
"Üleskutse Eesti lastele toetada Fer-
poort rajatud mälestuste parki kaine
punde istutamiseks.

Olen huvitatud rahaliselt toetama
ja ühe lauatammi istutamiseks 1949a
küünditatuks, ja Sibori's hukkumise jooni.
ja Anna Sillavere mälestuseks. Olen
ka huvitatud nägema Teie Mälestuste leht
Soovi lähemat inimest, ja kui suure
summaga peaksin toetama?

Seejuuresolevalt;

Uno Sillavere.

50 Cameron, Ave.

Sault Ste Marie, Ontario.

Canada P6B 4W8

Vastus
04.03.03

V.a. hr Säästla! 11. oktoobril 2006

Suur tänu järjekordse Mälestus-
lehe eest. Tore, et ilmub, tore, et
Teil jonnid ja ka raha jätkub.

Jaan siia väikese annuse-
lasutage kus just on vaja.

Samuti saadan Teile artikli,
mis ilmub Toronto (Kanada)
uust lehes "Eesti 84" 11.08.06

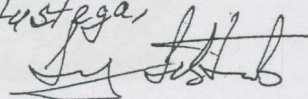
ja ka "Stockholmi Eesti

Päevalehes" 21.09.06

New Yorgi leht "Vaba Eesti
Sõna" aga ei avaldanud.

Ei tea, kas mõni Eesti
ilmuv ajaleht avaldaks?

Tutu tänurääkust teed.
oleks teie suugusid ja teie
perehonda saame rõõm Eesti
Tõrjutustega,

ME EI UNUSTA

14. juunit 1941 !

*Kommunistide kuritegude
esmaavalikustamine
Ida-Virumaal Jõhvi
Mihkli kirikus 14.06.1990*

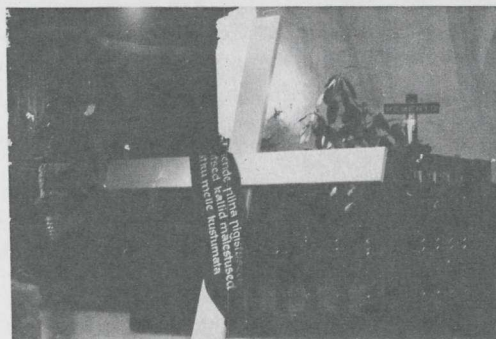
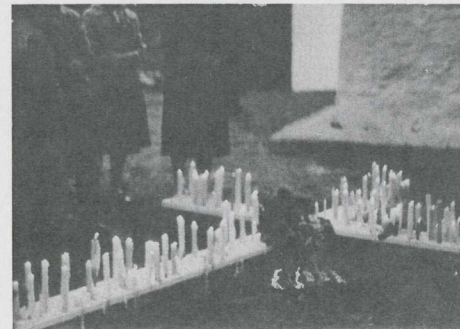

Foto 1

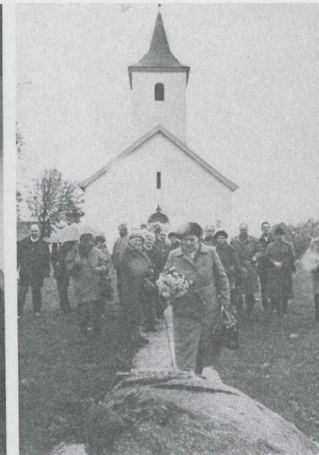
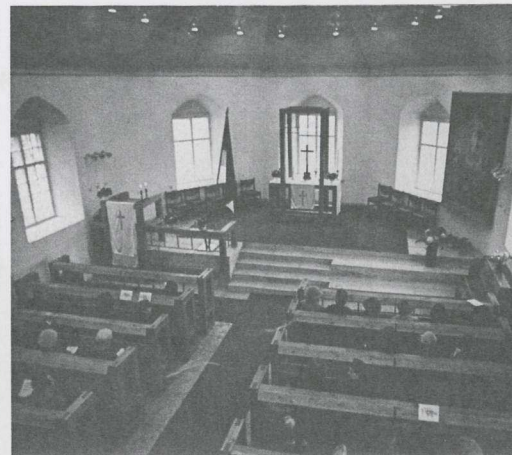

LEINAKUUNLAD...

*Risti tuhandetele hukkunutele kandsid
kirikust välja "Memento" esindajad
Ivar Raudsepp ja Uno Säästla.*

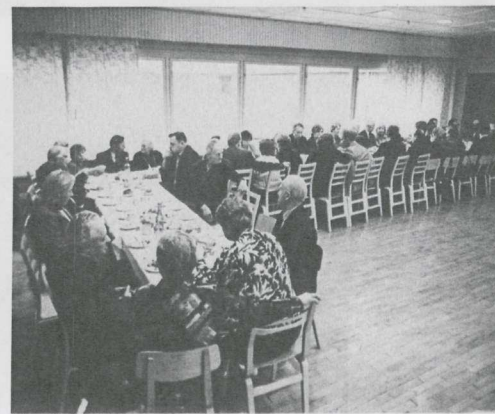
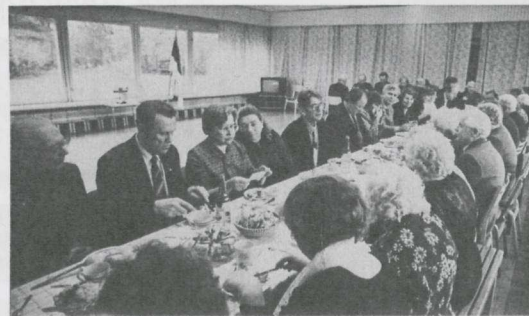
Foto 2

LEINATEENISTUS
PÜHAJÕE KIRIKUS 6. oktoobril 1990. a.

ALUTAGUSE "MEMENTO" LIKMETE I KOKKUTULEK

VOKAS 6. okt. 1990. a.

LEINAPARGI NN. NURGATAMME ISTUTAMINE

14. juunil 1991

ESINEB SEGAKOOR „LOIT“
OLAV RAIE JUHATAMISEL
KÕNELEB „MEMENTO“ ESINDAJA
UNO SAASTLA

LEINARIST TEEL
HÜEMAELE

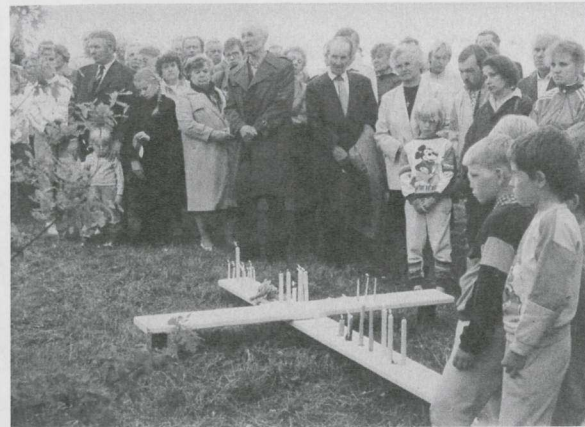
*Meile mõeldes
keda pole enam meie keskel.*

KÕNELEB RIIGIKOGU SAADIK
PRIIDU PRIKS

KÕNELEB ÕPETAJA
ULLAR KASK

KÜÜNLADE KURJUSE
OHVRITELE

*Peinaparki vajatakse lootuses,
et noortel ei tuleks
minevikukoleduksi
korrata.*

*(Juhan Liiv)
Kui kauaks veel tüme...*

"MEMENTO" ALUTAGUSE OSAKONNA KOKKUTULEK

22. 02. 1993. a.
JÕHVIS.

EÕRL "MEMENTO"
ALUTAGUSE OSAKONNA
VOLIKOGU 22.02.93

(Vasakult) Jüri Kuusik, Laine Kangur,
Ivar Raudsepp, Helje Ojandu, Uno Säästla, Anne
Nurgamaa ja Hilda Pelska.

Laine Kangur, Arvo Leht ja Anne Nurgamaa.

Helga Rooger, Erich Rooger, Ellen Raudsepp,
Eha Siid ja Saima Leivategija.

Ferdinand Ernits ja Felix Alliku.

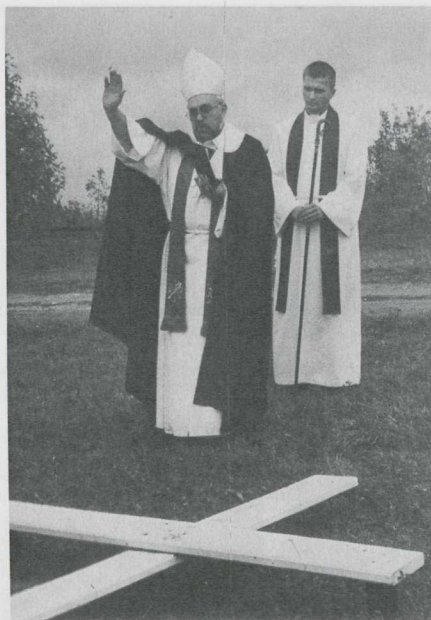
Heino Roosimägi, Jutta Tartlan ja
Ivar Raudsepp.

Foto 6

PRESIDENT
Lennart Meri
KURJUSE OHVRITE
LEINAPARGIS
23. aprillil 1993.a.

PIISKOPLIK ÕNNISTUS
PIISKOP
Einar Poonelt
KOOS LÜGANUSE
ÕPETAJA
Harne Lättega

LÜGANUSE LEERILAPSED
LEINAPARGIS 06. okt. 1993. a.

LEERILAPSED OMA TAMME ISTUTAMAS
LEINAPARKI 06. oktoobril 1993. a.

1993

LÜGANUSE KIHELKONNA RELVAVENDADE VASTUVÕTT LÜGANUSE LEERIMAJAS 24. 02. 1994

Vasakult: Arnold Kõiva, Paul Alasi, Ilmar Saulepp, Richard Aruvee ja Lembit Samel.

Vasakult: Jakob Alliksaar, Johannes Lainjärv, Hillar Kuuskimäe, Voldemar Käljula, Jaan Kõrm ja Endel Uude.

ÕPETAJA A. LÄTTE
JA E. KÕIV

Paul Alasi Leonhard Rahumaa
ja Ilmar Saulepp

Vasakult: Elmar Kõiv ja Raimond Olt

Vasakult:
Raimond Eero,
Uno Säästla
(ühe organiseeri-
jana) ja
August Alles.

Laine Kangur, John Erath CSCE jõhvi esindaja, Raivo Pihlak (kindluselamu direktor), CSCE esindaja Susanne Beschauer - Austria.

RAJATAVA EESTI VALU-KAARDI JUURES PURTSE HIEMAEEL.

Jüri Kuusik ja Laine Kangur.

Ivi ja Uno Tuuksam.

(Vasakult) Eha Sild, Ivar Raudsepp, Lorentine Kivistik, Jaan Rae, Uilo Moldor, Milvi Estam, Maie Põl ja Anne Nurgamäe.

Uno Säästla

(Vasakult) Helje Ojandu, Helju Orasmaa ja Ivar Raudsepp.

Jüri Kuusik ja Anne Nurgamäe.

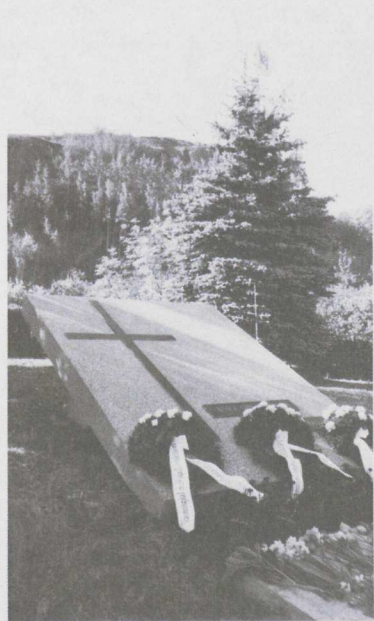
"MEMENTO"

ALUTAGUSE OSAKONNA KOKKUTULEK

29. aprillil 1994

PURTSE KINDLUS-ELAMUS.

KIVIÕLI TUHAMÄE JALAMIL II MAAILMASÕJAS HUKATUTE MÄLESTUSKIVI AVAMINE 18.06.94.

MÄLESTUSKIVI TEKSTIGA:
„KÕIGI VAENUAJAL MÕRVATUTE
MÄLESTUSEKS“ autor HELI KOMPUS.

KIVIÕLI TUHAMÄE JALAMIL.

(Vasakult) AARNE LÄTTE, UNO SÄÄSTLA, TIIT KUUSMIK
(KIVIÕLI LINNAPEA) JA SAMUEL TALTS
(KIVIÕLI VOLIKOGU ESIMEES).

„MEMENTO“ LIPP ON NOORTE HOIDA.

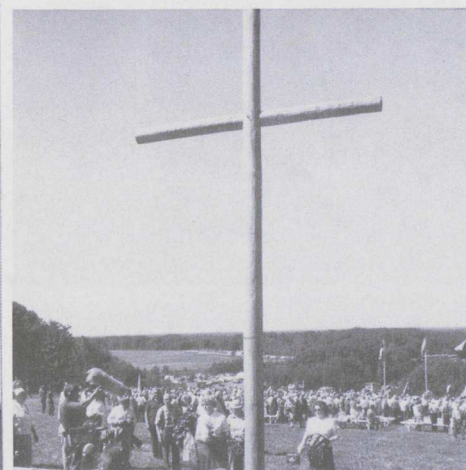

ÕPETAJA AARNE LÄTTE ÕNNISTAB MÄLESTUSKIVI

SINIMÄGEDEL 09.07.94. – 50 AASTAT KAITSELAHINGUIST SINIMÄGEDEL

VIRU PRAOST PEETER KALDUR ÕNNISTAB SINIMÄGEDES
LANGENUD VABADUSVÕITLEJATE HINGI.

RIST SINIMÄGEDES JUULIS–SEPTEMBRIS 1944
LANGENUD VABADUSVÕITLEJATELE.

VABADUSVÕITLEJAD SINIMÄGEDES 09.07.94.

KINDRALMAJOR ALEKSANDER EISELN JA KINDRAL JOHAN
LAIDONERI USALDUSMEES ERNST KIRS.

MUINDRIS VIIMSE OKUPANDI "ARASAATMINE" JA EESTIMAA VALUKAARDI AVAMINE PUHASTUSTULE VALGUSEL PURTSE HIIEMAEL 31.AUG. 94.

Foto 11

SEALT TA TULEB —
 VIIMNE OKUPANT !

VALUKAART

PÕLEVAD KÜÜNLAB VALUKAARDIL.

VALUTAHVLID VALUKAARDIL.

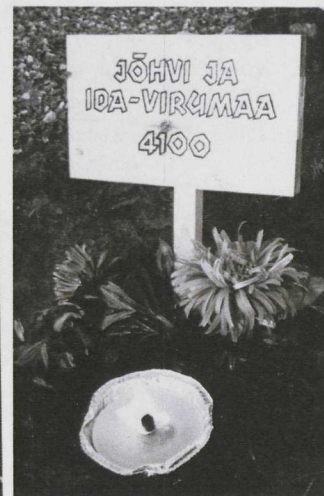
Rajatav Kurjuse Ohvrite Leinapark tahab
 järeldustada mitte ainult Ida-Virust pärit vaid
 samavõrd kõigi siin II Maailmasõjas ja sellele
 järgnenud repressiooniaegadel hukkunute ning
 vaevatule mälestuse. Ja mitte ainult nende! Aja-
 loos, nii Liivi-, Põhja- kui Vabadussõjas on ida-
 vaenlane Eestimaa laastamist ja hävitamist
 alustanud ikka Virumaast, Eestimaa vabaduse
 või orjuse võli on ikka asunud Narva jõel,
 viimati Sinimägedes. Vähe on Eestimaal pere-
 sid, kelle lähiminevik ei ole valuga seotud Ida-
 Viruga. Siin on raske kõndida astumata kellegi
 läbi aegade tundmatu, Eestimaa eest langenud
 mälestusele. Seepärast arvame, et Ida Virumaal
 peaks olema koht, kuhu on sümboliseetlik mae-
 tud siinkandis hukkunud ja hoondatud nende mälestus
 tulevikule.

EESTIMAA VALUKAART LEINAPARGIS.

VIIMNE RAPORT PUHASTUSTULE JUURES.

IDA-VIRUMAA VALUTAHVEL —
 — VÄHEMALT 4100 IDA-VIRU-
 MAA ELANIKKU HUKKUS KOMMU-
 NISTIDE-FAŠISTIDE POOLT VALLA-
 PÄASTETUD II MAAILMASÕJAS.

PEA MEELES !
 KOMMUNISTIDE
 VÄGIVALLA ALL KANNATAS
 VÄHEMALT 270 TUHAT
 EESTIMAALAST,
 NEIST HUKKUS VÄHEMALT
 78000 INIMEST.

PILTE - MÄLESTUSKILDE ALUTAGUSE „MEMENTOT“ ja KL LÜGANUSE MALEVKONDA SIDUNUD ÜRITUSTEST.

Kaitseliitlased Sinimägedes
8. mail 1998. a.

Kaitseliidu linukandjad Vabadussõja
mälestusmärgi jalamil 24.02.98. a.

Güri Sepp ja Aivar Raudsepp sulgevad metallkapsli,
mis läks Kommunismiohvrite mälestusmärgi
vundamendi sisse Pütlse Hiiemäel 16. nov. 96.

Lüganuse malevkonna tamme hooldamas
Hiiemäe Leinapargis 14. 06. 98. a.

Malevkonna liikmed Lüganusel
24. 02. 96. a.

Jagavara-rühma pealik
Lembit Samel Vabariigi
80-nda aastapäeva aktiivsel.

Harry Järvi, Enn Jarto ja
Uno Saasla Hiiemäe leinapargis
16. nov. 1996.

Aivar Raudsepp meenutab mälestusmärgi
avamist Leinapargis 14. 06. 97. a.

(Vasakult) Aivar Raudsepp, Uno Illme,
Uno Juvike ja Ants Uudeküll
Hiiemäe Leinapargis 14. 06. 1998. a.

Kaitseliitlased Lüganuse kirikus
(paremalt) Güri Sepp malevkonna kompanii
pealik ja Andres Liinak malevkonna pealik.

Kaitseliitlased (vasakult) Ants Seppik, Ants
Uudeküll nojanoog Erikiga ja Bruno Saas
Lüganuse kirikus 24. 02. 1995. a.

ALUTAGUSE „MEMENTO“ JUHATUS
TÄNAB KL LÜGANUSE MALEVKONDA PIRA-
AJALISE TOETUSE EEST KOMMUNISMI-
OHVRITE LEINAPARGI RÜHMISEL
KAITSELIIDU 80-ndal, SUNNIPÄEVAL

Alates Võidupühist kasvab Pühtse
Hiemäe Leinapargis ka KSL Lüganuse
maleva tamm.

Võidutuli süttis.

Kaitsejõudu Lüganuse malev

1995. a.

VÕIDUPÜHA TÄHISTAMINE

● PURTSE
HIEMÄEL ●

Endised vabadusvõitlejad Arnold Viide
ja Leonold Rahumaa vestles Riigikogu
saadiku Jõnis Lukasega.

Lüganuse segakoori dirigent Velli
Sarri laulu saatel süttis võidutuli.

Tänased vabaduse kaitsjad.

"Alutaguse Memento" liikmed ja endised vabadusvõitlejad
Eestimaa Valvakaardi ees.

"Alutaguse Memento" seinaliin
Purtse Hiimäe Leinapargis.

50 AASTAT ÜHE KURJUSE VÕIDUST TEISE ÜLE

1944. aastal sündinud sõjajärgse
sõja tõrjumiseks ja vabaduse kaitsmiseks

1944. aastal sündinud sõjajärgse
sõja tõrjumiseks ja vabaduse kaitsmiseks

Lilled sõjajärgsetele kommunistide ohvritele –
langenuile vabadusriinidel ja hukkunule
okupatsioonil "Alutaguse Mementolt".

Lilled vabaduslahinguis langenuile ja vangilaagris
hukkunud vanaisadele – vabadusvõitlejatele
Viru Üksik-Jalaväepataljoni sõduritelt.

Tamme tänapäeva Kurjuse
ohvritele – kangelaslikule
tsetseeni rahvale istutasid
Raimond Eero,
Karl Karofeldt ja
Milvi Roosipuu.

Arvo Leki fotod

ALUTAGUSE „MEMENTO“ KOOSOLEK
27.04.96 Jõhvis.

Istuvad (vasakult): E. Raudsepp, H. Luus,
E. Luus, J. Ernits, E. Rooger ja E. Rooger.
Seisavad (vasakult): A. Lilleoru, U. Säästla,
J. Nurgamaa, U. Tuuksam, J. Rae,
M. Mendik, E. Alabert, J. Tartlan, O. Meeme
ja M. Meeme. Fotolt puudub fotograaf J. Raudsepp.

Koosoleku mitteametlikus osas degusteeriti
„VIRU RANNA“ maitsevaid tooteid.

Mendik, Jüta Tartlan, Agnes Lilleoru,
Magda ja Olev Meeme, Uno Tuuksam ja Jaan Rae.

ALUTAGUSE „MEMENTO“ ÜLDKOOSOLEK
21.02.95. Jõhvis. Fotol Ivar Raudsepp.

Estseisuse liikme Jüri Kuusiku matustel Jõhvi kirikus
13.08.94.a. Vasakult: U. Säästla, U. Tuuksam ja E. Raudsepp.

Magda Meeme, Laine Sarap,
Helvi Moones ja Agnes Lilleoru.

Uno Säästla ja Laine Kangur.

Vasakult: Magda Alabert ja Jüta Tartlan.

Pilto ALUTAGUSE "MEMENTO" tegevusest

RAHVUSLIKUL LEINAPÄEVAL
14. juunil 1996.a.
PURTSE HIIEMÄE
LEINAPÄRGIS.

Leinaristi ees.

ELAVATE JA HUKKUNUTE - VÕIDUTULI
HIIEMÄE LEINAPÄRGIS 23. juuni 1996
päikesetõusul (kell 4.06).

Siberi (Vasjugani rajooni Tomski obl.) koledused
üleelanud (vasakult): Jaan Rae, Lorentine Kivistik,
Ivar Raudsepp, Maie Põld ja Ellen Raudsepp.

8. mail 1996.a. SINIMÄGEDES
ALUTAGUSE "MEMENTO"
esindus (vasakult): E. Raudsepp, U. Säästla ja J. Raudsepp.

Lilled kangelastele.

Esiplaanil vabadusvõitlejate rivi eesotsas Erich Küttisega.

KOMMUNISTIDE VÄGIVALLA OHVRITE MÄLESTUSMÄRGI RAJAMINE JA nn. NURGAKIVI PANEK 16. nov. 1996. a.

PEA MEELES!
KOMMUNISTIDE
VÄGIVALLA ALL KANNATAS
VÄHEMALT 270 TŮHAT
EESTIMAALAST,
NEIST HUKKUIS VÄHEMALT
78000 INIMEST.

Ülevalte Leinapargi mälestusmärgi rajamise vaevalisest teest andis Ülo Sääsila.

Mälestusmärgi õnnistas assessor Peeter Karma.

Sõnavõetuga esines Riigikogu liige Enn Jarto.

Dokumendid kommunistide kuritegudest panid metallkapslisse KL Lõgaruse malevõonna juhid Jüri Sepp (vasakul) ja Arvar Raudsepp.

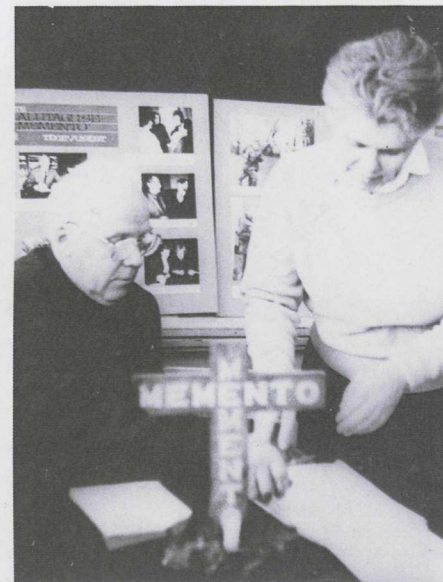
Kahe vabadusvõitleja Enn Jarto ja Orro Kõnnigilus.

Foto 18

ALUTAGUSE „MEMENTO“ ÜLDKOOSOLEK 22. märtsil 1997.a. JÕHVI NOORTEMAJAS

Aruande eelmise aasta tegevusest, sealhulgas kommunismiohvrite mälestusmärgi rajamisest esitas
Uno Säästla.

Ivar Raudsepp
ja Viire Pent.

Vasakult:

Agnes Lilleoru, Magda Meeme,
Olev Meeme ja Mahda Alabeit.

Vasakult:

Viire Pent, Eha Sild, Vilo Moldov, Helve Luus, Jaan Rae,
Viive Põld ja Maie Mendik.

Kokkutuleku perenaised
Ellen Raudsepp ja Agnes Lilleoru

Vasakult:

Ilmar Jandre, Uno Tuuksam, Villu Rohi, Helve Luus,
Lui Luus, Viive Põld, Maie Mendik, Lehte Onton ja Agnes Lilleoru

KOMMUNISTIDE VÄGIVALLA OHVRITE MÄLESTUSMÄRGI RAJAMINE

Siia tuleb kommunistide vägivalda ohvrite mälestusmärk! Vastuseisust hoolimata!

Mälestusmärgi vundament ja karkass paigaldati 31. augustil 1996.a. Piganuse Kaitseliitlaste Aivar Raudsepa, Uno Illipe ning Uno Säästla poolt.

Mälestusmärgi
rajamisega
olid haaratud
Säästla
kolm põlvkonda.

Korrosioonikindel värv
metallkarkassile.

GRANIITPLAAT TEEL OMA KOHALE

400 kg plaat on veel autokastis.

Plaat on juba vundamendil

Plaat langeb oma kohale.

Kell kerkitab...

„Nende piina-pigistused
nende vaeva-väsimused
muistsed kallid mälestused
kostku meile kustumata.“

„Kalevipoeg“

Peed abliised: (vasakult) Kalev Kannikmäe, Harry Ivask, Evi Säästla ja Ilmar Rebane.

Viimane lihv...

KOMMUNISTIDE VÄGIVALLAS HUKKUNUTE MÄLESTUSMÄRGI AVAMINE PURTSE HIIEMÄEL 14. juunil 1997. a.

Kolonn tõusmas Hiiemäele

Kolonn on jõudmas Hiiemäele.
Ees Ivar Raudsepp, järgneb
Lüganuse vallavanem Urve Jakjas
ning siis Mutaguse „Memento“
volikogu liikmed. Taga on Kõ-
nuse malevkonna kaitseliitlased.

Hiiemäele on jõudmas endised vabadus-
võitlejad eesotsas Erich Küllisega.

Katte mälestuskivilt tõslab Ida-Viru maavanem
Rein Hildma.

Segakoori „Loit“ lauljad teel
Hiiemäele.

Kiviõli segakoori lauljad
Leinapargis.

Esineb segakoor „Loit.“

Mutaguse „Memento“ tegevust
iseloomustas vastav fotostend.

Alutaguse „MEMENTO“ KOOSOLEK 18. 04. 1998. a.

Alutaguse „MEMENTO“ esindus
MALESTUSPAEVAL SINIMÄGEDES
08. 05. 98. a.

Alutaguse „Memento“ esindus

Selle aasta koguremine oli võimude poolt ebasoovitavaks kuulutatud. Linnudega olid üksnes kaitseliit, vabadusvõitlejad ja „Memento“. Puudus isegi Eesti lipp!

Sinimäe Kooli lapsed vabadust ja vabadusvõitlejaid tervitamas.

Vabadusvõitlejate rivi.

Vasakpoolses reas: V. Rohi, Ü. Moldov, J. Kac, Lii ja Helve Luus, H. Aljaste, V. Pent, E. Kivimägi, A. Nurgamaa.
Paremal: V. Valter.

Vasakult: H. Kruus, L. Lulla, A. Lilleoru, M. ja O. Meeme.
Seisjaga: H. Orro, E. Küttis.

Vasakult: E. Küttis ja H. Orro
Paremal: M. Meeme, A. Lilleoru, H. Kruus, H. Ojandu, V. Põld, A. Mägi.

KOLETUSLIKU JUUNIKUÜDITAMISE MEENUTAMINE

14. 06. 1998. a. Hiiemäe Leinapargis

Foto 23

Kõlab hingeleli hukkunutele.

(Vasakult)
Ivar ja Ellen Raudsepp ning
Milla ja Arnold Jaritland.

■ Vabadusvõitlejate esindus:
(Vasakult) Al-der Atlas, Sulev Hurma,
Renno Orro, Johannes Värk, Erich
Küttis, Viktor Roosipuu ja Jaan
Randmäe

K. Lõganuse malekonna esindajad.
Keskel pealik Ivar Raudsepp.

Minevikuvälu meenutasid:

- Vabadusvõitlejate Ida-Virumaa ühenduse esimees E. Küttis
- Alutaguse „Memento“ esimees U. Säästla
- Endiste poliitvangide Ida-Virumaa ühenduse esimees H. Orro.

Leinaküündad hukkunutele

- (Vasakult)
Eri Säästla, Lorentine Kivistik, Jari Metsküll,
ja Li Mehide.
- (Vasakult)
Lorentine Kivistik, Jari Metsküll,
Arnold Tanner ja Li Mehide.

OLI LEINAPÄEV

14. juuni 1998

LEINAKÜÜNLAD

LEINAKÜÜNLAD

LEINAKÜÜNLAD

*Kolab hümn,
mida lauldes mindi
vabadusvõitlusse
ja ka surma
kommunistide vangilaagrites.*

MÄRTSIKÜÜDITAMISE
50-ndale AASTAPÄEVALE
PÜHENDATUD
MÄLESTUSMINUTID
25.03.99. Purtse Hiiemäel ja
Jõhvis

Mälestusminutitest osavõtjad
tõusmas Hiiemäele.

Mälestustega märtsiküüditamisest
esines Jõhvi linnapea Aavo Keerme.

Pärjaga Ida-Viru maavalitsuse
esindajad: Kaarin Veinbergs ja Leo Kaidma

Vaatamata märtsi kohta väga tuulisele ja külmale ilmale
oli mälestusminutitel senisest rohkem osavõtjaid.
Leinateenistuse pidas Liganuse õpetaja Ahto Mäe.

Lilled Liganuse valla esindajailt:
Maia Normak, Anne Linak ja Tõnu Lont.

Vabadusvõitlejate kolonn.
Esiplaanil Erich Kütis
ja Johannes Siitan.

Mälestusminutite avasõnad ütles
Alutaguse "Memento"
esimees Uno Säästla.

Mälestusminutid on lõppenud.
On jäänud vaid lilled.

Mälestuskivi küüditatuile
avas Jõhvi praost Avo Kiir

Siin, Jõhvis, seisis 25.03.1949
küüditatavatega eselon № 97302

KILDE ALUTAGUSE „MEMENTO” TEGEVUSEST AASTATEL 1999 ja 2000

14.06.1941.a. küüditamise üle elanud:
(vasakult) J. Rae, J. Järilari, R. Kärp, M. Põld,
U. Molok, J. Kuus, L. Kivishik, J. Raudsepp ja E. Raudsepp.

Alutaguse „Memento” juhatus 31.03.2000:
(vasakult) Eino Alabert, Jaar Raudsepp, Uno Säästla,
Uno Tuuksam ja Helve Luus.

Volga lastekodu lapsed mälestamas
hukkunud eakasslast 20. juulil 2000.a.

Hõredad olid vabadusvõitlejate ja mementolaste
read Grenaderi mäel 8. mail 2000.

Alutaguse „Memento” 10 aastapäeva koosolek
peeti Püssi klubis 23. aprillil 1999. a.

Alutaguse „Memento” aastakoosolekul
31.03.2000. Territamas hr. Jhenno Orro.

Hiimäe leinaparki külastatakse.
Põlganuse Keskkooli õpilased Hiimäel
31.05.1999. a.

Alutaguse „Memento” esindus
Grenaderi mäel 08.05.1999.

Vähe oli küüditamissohvrite m.
25. märtsil 2000. a.
(vasakult) U. Säästla, J. Põld,
J. Järilari, V. Kärp.

Sama vähe oli rahvast leinapargis 14. juunil 2000. a.
(vasakult) Milvi Eestam, Eini Säästla, Maire Põld,
Leonore Kivishik ja Julia Jaal tütardega.

Peaminister Mart Laar vastas
palvele ning külastas leinaparki
09. juunil 2000. a.

Viiendat korda sõitis võiduläinutuli
Hiimäel Võidupäeva päikes-
tõusul s.o. 23.06.2000 kell 03.00.

60 AASTAT KOMMUNISTIDE ESIMISE MASSILISEST MÕRTSUKATOOST

JUUNIKÜÜDITAMISE 60-NDALE AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD LEINA.
HIIMAE LEINAPARGIS 14.06.2001.a.

Osavõtjad kogunevad.

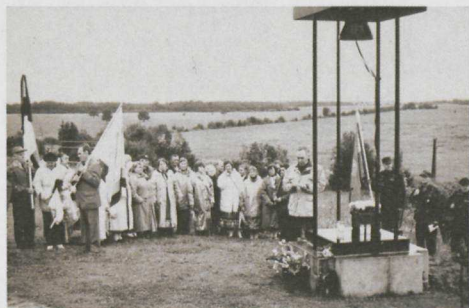
Osavõtjad tõusmas Hiimäele

Osavõtjad tõusmas Hiimäele

Osavõtjad tõusmas Hiimäele

Ülevalte juunikuüditamisest tegi Uno Säästla.
Kõrval Hiimäe leinatalituste alaline osaleja
segakoor „Loit”. Jätäh neile!

Hiimäe leinapargi
kellatorni-mälestusmärgi autor
nr. V. Pormeister esmakordselt
oma „lapse” juures.

Arhitekt nr. Valve Pormeister
(paremal) koos oma
saatja nr. Kuuskemaaga.

Leinatalituse pidas õpetaja Ahto Mäe.
Saamal KL Lügenuse malevkonna esindus

Sõnavõtuga esines maavanem Rein Aidma.
Kõrval Vabadusvõitlejate Ida-Virumaa Ühenduse esindus.

Kõik on läinud, kuid lilled ja mälestus
hukkunuist on jäänud.

VABADUSVÖITLEJATE - METSAVENDADE KALJU TOOME ja ALBERT NURGA SÄILMETE ÜMBERMATMINE 11.11.2001 KL ALUTAGUSE MALEVA LÜGANUSE KOMPANII INITSIAATIVIL

Punkrit lahtikaevamas
Albert Nurga poeg
Kalju Toome ja Albert Nurga
(punkrikoht)
Foto: Albert Nurga isa Ants Nurgalt

Matuserongkäik valmistub...
Matuserongkäik kirikumäel.
Esijaanil Jüri Uudekülli (istuga)

Matuserongkäik liikumas
Lüganuse kirikusse

Teekond nüüd juba lõplikult rahvapäike.
Rändajaks kaitsepolitsei (vasakult)
Arne Liiv, Mihkel Luhaaste, Konstantin Rossi

„KA POJA JA PÜHAVAIMU NIMEL...“!
ütleb Lüganuse õpetaja Ahto Mäe.
Austajad: Andrus Rõukes, Vello Müür ja Pester Täpner.

Kolm peotäit mulda
EELK Lüganuse õpetajalt
Ahto Mäelt.

EESTI MULD
JA EESTI SÜDA,
EI NEID MISKI LAHUTA.

Kalju Toome ja Albert Nurga on lõpetas
pärast 50 aastat sõjades koju...
Esijaanil (vasakult) Jüri Uudekülli.
Arne Liiv, Mihkel Luhaaste, Konstantin Rossi ja Ants Nurgalt.

Posthuumselt autasustatud vabadusvõitlejate
Kalju Toome ja Albert Nurga lähedased pärast
autasude restitueerimist:
(vasakult) Kalju Toome poeg Jaan Lindrop,
vennapoeg Teet Toome, venniküla Aet Toome
ning Albert Nurga õde Ly Lein.

VIRUNURME MEMORIAAL JA METSAVENDADE PUNKER

11. septembril 2004 a. avati Maailma vallas Virunurme
Külas Metsavendade Memoriaalis mälestustahvild
165 Ida-Virumaal hukkunud metsavenna nimega ring
metsavendade punker. Ürituse korraldaski Alutaguse
Memento ja Kaitsealide Alutaguse malev. Memoriaal
ise püstitati 2003 a. suvel mis nüüd täienes
nimetatavitega. Memoriaali asukoht ei ole juhuslik. 8.
jaanuaril 1945 a. toimus seal lähedal lahing
metsavendade ja haarangule tulnud NKVD üksuse
vahel. Sel ajal oli Virunurme metsas kaks punkrit.
Ühes varjasid ennast nooremleitnant Kalju Toome ja
vanemserant Albert Nurg (sünd. 23.02.1909 Mäela
või). Teises punkris soomepöid Hauke
kõrgrühma Lüganuse grupi liikmed korpraal Vello
Saksen (varjunimega Sakh, sünd. 22.10.1922
Järva maak. Rakke vallas), kersant Ewald Soomer
(varjunimega Saare, sündinud 02.08.1917 Tallinnas),
sotamies Heino Muda (varjunimega Ants Mägi,
sünd. 16.02.1923 Lüganusel) ja sotamies Hans Valtter
Kaljurand, (varjunimega Liivalaid, sünd. 22.06.1924
Jõgeval) ning Omakaitse mees Ernst Ranne
(hüüdnimega Arni ja Ranne-papp). Lõides
soomepoiste punkti lähijana, suundusid venelased
teise punkri juurde. H...ngu hetkel juhtusid
soomepoised olama Nurga ja Toome punkris.

arvatavasti tähistati Toome ühnikpöid. Nähes
ründajaid avald punkti tükki. Järgnenud lahingus said
Toome ja Nurg surma (2002 a. väljakaevamisel
selgus et punkrisse oli visatud granaate korsiina
kaldu, sellele viitas purunenud punkriahi). Saksen
suri saadud haavadesse mõni tund hiljem. Soomer
arreteeriti ja tal ambulantsil samal päeval Rakveres
Punase mehe haiglas parem käsi kuni küünarini geeni.
Soomer poos ennast 15/16. jaanuari öösel üles (või
poodi?). Lahingust pääsesid eluga Kaljurand, Muda ja
Ranne. Kaljurand oli parasjagu teel punkrisse kui nägi
metsas ründajaid ja kuna tal ei olnud reit kaitsas,
sile otsustas põgeneda. Muda ja Ranne olid sel hetkel
samuti kusaal eemal ja põgenesid lahingumura
kuuldes. Kõik kolm meest hiljem siiski arreteeriti.
Kaljurand oli olnud EV ajal politseinik ning sõja
alguses teenis Saksa armee ning tegeles eestlaste
ülevõtmisega Soome. Sai Soomes luuraja
väljaõppe ning saabus Eestisse 1944 a. juulis.
Kaljurannal õnnestus ennast pärast nimetatud
haarangut varjata kuni 26.02.1946 a., eelkõige tänu
selkile et ta kandis naiste rõivaid. Kuid siiski heidus
äravand. Talle mõisteti 15-a. tsapad Eestisse pääses
1955 a. Kaljurand suri 1994 a. ja on maetud Tallinnas
Rahumäe kalmistule. Heino Muda sattus Soome

Evald Soomeri kutsel – nad olid reguleerid ja Soomeri
üksandeks oli Eestist mehi värvata. Heino Muda oli
Soomes eriväljõppel Staffani saarel kus omandas
luuraja-radiisti eriala. Muda naases Eestisse koos
teiste Hauka meestega 1944 a. juulis. Pärast
haarangust pääsemist varjas ta ennast kuni
1947 aastani ning legaliseerus siis armestis
kubusisel. Kuid vaatamata luuradustele ta siiski
arreteeriti Rakveres mõned nädalad hiljem
17.03.1947 a. Kohtuistungil mõisteti talle 20-a. milles
istus ära 9 aastat algul Komi ANSV-s Sõtkõvkan
lähedal, hiljem Kargandis lähedal. Muda vabanes
1956 a., elas hiljem Tallinnas ja töötas mööblitehnikana.
Heino Muda suri 1987 a. ja on maetud Lüganuse
kalmistule. Vello Saksenist on teada veel niipalju, et
ta mobiliseeriti 1941 a. Punarmeesse, kuid Veltkie-
Luki lahingutes läks sakslaste poolele üle ja 1943 a.
oktoobris liitus Soome armeega. Punkrite asukoht
näitas NKVD-le kätte arvatavasti Virunurme
metsavahi Arnold Jalasto keda oli eelneil päeval
põhjalikult üle kuulatud ja piinatud. Metsavahi Jalasto
ise arreteeriti 14.01.1945 a. ning talle mõisteti 15-a.
Arnold Jalasto suri 8.12.1945 Norilagi vangilaagris.

ALUTAGUSE "MEMENTO" 2002.a. TÖÖPÄEVADEST

Üldkoosoleku (traditsiooniline) juhatus
30.03.02.

30.03.02. Üldkoosolekust osavõtjad:
(esiplaanil) vasakul: Rein Sirop ja Jaan Leik,
paremal: Helje Ojandu.

Koosoleku osalejad:
Siino Klaberit ja Laine Lulla

9. märtsil toimus jätkordne „Memento“ Lõidu juhatus koosolek.
Vasakult: Uno Sääsila (Alutagusel), Aino Viiver (L-Võrmas), Julia Vessik (Saaremaa),
Linda Viiver (Hiiemaa), Jaan Leikas (Saaremaa), Rein Sirop (Saaremaa), Lembit
Lindberg (Saaremaa), Aldo Eerik (Saaremaa), Ahto Salum (Võrmandes), Mari Saar
(Lääne) ja paremal pool Endel Jaiso (Lääne-Saare).

„Memento“ Lõidu juhatus koosolek Järgis.
29.07.02.

Leinapäeval 14. juunil 2002

14. 06 2002 leinalilled

Alutaguse „Memento“ esindus Kõrtsi Karusaare
mälestuskiivi avamisel Jõhvi summaas 14.06.02

Piknik leinapargis 16.06.02
Vasakult: Ivar Raudsepp, Jaan Rae,
Ellen Raudsepp, Evi, Jakob ja Kreete Sääsila.

„Memento“ Tallinna ühenduse esindus
Hiiemäe leinapargis 13.07.02.

Eesti Looduskaitse Seltsi Sonda kokkutulekust osavõtjaid
28. juulil K.a. leinapargis.

6. aug. 1941 mõrvapaiga otsingul 01.07.02.
Vasakult: Jüri Varju (reži poliitika uurimise komisjon)
Albert Lindmäe (emeritprofessor) Juhan Lepasaar (teadusuurija)

6. aug. 2002 rist ja teabehvi paigaldamisel Kõukvere metsas.
(vasakult): Heino Valdis, Uno Sääsila, Aivar Raudsepp, Aino ja Uno Illipe,
Lembit Järvi, Jaan Ojandu, Juhan Lepasaar, õp. Ahto Nae ja Rein Roomet.
Foto: Arvo Leik.

"MEMENTO" 2002. aasta TÖÖPÄEVADESSE KUULUSID KA LEINAPÄEVAD

Leinasõidu organiseerijad ja täideviijad: pr. Hilda Pelska, Merebaasi ülem major Arvo Kõnksalu ja „KÕU“ kapten Lembit Kõrre.

Leinasõidust osavõtjad.

Leinasõidu Ida-Virumaa delegatsioon (vasakult) U.Säätsla, H. Pelska, J. Rändmäe, R. Krell, G. Albert, J. Sillamäe, P. Jävelä ja V. Kõrrepuu.

Leinasõidust osavõtjad „KÕU“ pardal.

Leinasõit piirivalvelehel „KÕU“ 27.09.2002. Tallinna lahele mälestamiseks kuni 10000 Läänemeres hukkunut, kes üritasid 1944.a. põgeneda Läände, kuid ei jõudnud soovitud randa.

Leinasõnad EELK Puhja õpetaja Tiit Kõusemaalt.

Järelehuue Jüri Estamilt laeva meeskonna foonil.

„Memento“ ja Endiste
Poliitvangide Ühenduse
jõulupidu 23.12.02.

Leinapärijad, -kimbud ja -lilled hukkunutele.

28 sept. lahkus jäädavalt meie hulgast Alutaguse „Memento“ asutaja- ja juhatuses liige Ivar Raudsepp.

Alutaguse „Memento“ liitmed oma aatekaaslaste haual. 3.10.2002

Aivar Kõudsepa lähedasest (keskel) poeg Arvo ja lesk Ellen.

ALUTAGUSE „MEMENTO“ 2003. aastal.

Evi Säästla, Laine Tärvpõld, Agnes Lilleoru, Maika ja Olav Meeme.

Öie Kaldra, Helje Ojandu, Jutta Tärtilan ja Heljo Kuus.

Eha Bild, Viire Pent, Valja ja Jaan Lek.

Vähne oli neid, kes pidasid vajalikuks tulla leinapargi korrasustööle nii 01. kui 10 mail.

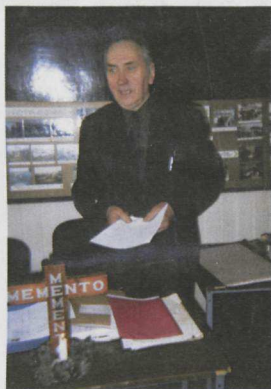

Mälestuspiknik leinapargis.

ÜLDKOOSOLEK 19. 04. 2003

Rita Orav ja Laine Lulla

Nüüd juba, kahjuks, ilma Ivar Raudsepata

Vasakult: Uno Tuuksam, Uno Säästla, Jaan Randmäe ja Viktor Roosipuu (kõlalisel) Eino Alabert, Öie Kaldra ja Helje Ojandu

Hõredalt oli osavõtjaid mälestusminutitest leinapargis.

LEINAPÄEVAL

14. 06. 2003

Erich Rõõger, Ülo Moldov, Jaan Ræe ja Ain Mägi.

Mementolased Sinimägedes 8.mail.

Vabadusvõitlejad Sinimägedes 8.mail.

Vabadusvõitlejate Ida-Virumaa Ühenduse ja Alutaguse „Memento“ esindajad austamas langenud metsavendade mälestust Virumurme külas 24.06.03 avatud mälestusristi juures.

ALUTAGUSE „MEMENTO” TEGEVUSEST 2003. a. II poolaastal.

Endiste poliitvangide, vabadusvõitlejate ja mementolaste Ida-Virumaa delegatsioon kokkutulekul Rakveres 19.07.03

22.09.03 toimus järjekordne leinasõit Jämsä lahele mälestamiseks sõjapõgenikke, kes ei jõudnud soovitud randa.

Metsastunud Aadumaa talu oas.
Vasakult: Riho Koonet, Uno Illipe, Harry Järvi, Juhan Lepasaar ja Uno Sääsila.

Metsavend Johannes Räästi haua tema talu oas – Aadumaa kodu oas.

Foto 32

Lehiseallee istutamine Hiimäe tõusule 27.09.03
Vasakult: Gracjan Olszak, Uno Sääsila, Heinar Aps, Ants Nurk ja Ants Uudeküll.

Politseijaoskonna 85. aastapäeval 13.11.03 avati Ida-Virumaa prefektuurihoone ees mälestuskivi.
Mälestuslill Eino Alaberdilt.

Legendaarse metsavenna „Pargase” hukkamiskohas 16.11.2003

„Memento” juhatus õnnitlemas asutajaliiget Ellen Raudsepa 22.11.03 tema 80. sünnipäeval.

Endiste poliitvangide, vabadusvõitlejate ja mementolaste jõulukokkutulekul 20.12.2003 a.
Jätkud vasakult: Eino Alabert, Eino Korsten, Arnold Kruusamägi, Uno Sääsila ja Uno Juuksam.

KL Lüganuse kompanii initsiatiivil organiseeritud ja valminud Jda-Virumaal hukkunud metsavendade nimetahvlite ja metsavendade näidispunktri avamine ning KL Alutaguse maleva võistkondliku reitke „Metsavendade jälgedes“ lõpetamine 11. septembril 2004 Virunurmes.

*Vabadusvõitlejad:
Heino Salumaa, Jaan Randide
Reiter Kõrsalu, Eino Alabert,
Al-der Alas, Arnold Hirusamägi,
Kajju Nurk, Viktor Roosipuu
ja Väino Tiimus.*

*Jda-Virumaal aastatel 1941 ja 1944 - 53 hukkunud metsavendade
nimetahvlite avamine.*

*Trilised tänusõnad kuulusid metsavendade kodustele -
emadele, õdedele, abikaasadele, väikevendadele - tänu
kellele kindlustati metsavendade vastupanuvõime.*

*Austust avaldati kohalviibinud endistele metsavendadele.
Sambast vasakul: Al-der Alas, Eino Pula, Arnold Hirusamägi.
Sambast paremal: Juhani Leppasaar, Eino Alabert, Andri Nurmse,
Arnold Ojaste ja Riho Roonet.*

*Käte tõuseb hukkunud metsavendade
nimetahvliteft.*

*Leinapärg Kaitseliidult.
eesotsas KL Alutaguse maleva
pealikku Arno Koduga.*

*KL Lüganuse kompanii kaitseliidesed.
(vasakult) Üks Mäe (Lõuna), Allan Priis, Põder Tõnne, Ago Mudeküll,
Arvo Lehtla, Gunnar Tõel, Tõnne Leinok, Andrek Struuch, Erald
Jakobson, Aavast (rebasaga) Väino Suurmaa ja paremal Jüri Siir.*

*Vastavast metsavennapunktris on endised
metsavennad Riho Roonet ja
Juhani Leppasaar.*

Tuld okupantidele punktri suult.

*KL Alutaguse maleva võistkondliku reitke
„Metsavendade jälgedes“
lõpetajad /METSAVENDADE MEMORIAALIS.*

*Külalised METSAVENDADE MEMORIAALI avamisel.
Kõikjal Vabadusvõitluse muuseumi (Lagedil)
juhataja Johannes Tõrs.*

**STEND ON ALUTAGUSE „MEMENTO“ KINK KL ALUTAGUSE MALEVA LÜGANUSE KOMPANIILE
- TUBLILE TÄNASE EESTI KAITSJALE NING MINEVIKU EESTI VALUDE MALETAJALE.**

FOTOSID

ALUTAGUSE „MEMENTO“

TEGEVUSEST

2004. AASTAL

Rannu lahingu mälestusmärgi taasavamisel
24.06.04 osales ka Alutaguse „Memento“
esindus.

Kõne oli rahvuslikest leinapärast osavõtjate arv
14. juunil 2004.a. Tartu Hiemäe leinapargis.

Leinapargi üks suuri toetajaid – Laine ja
Richard Säägi (vasakult esimene ja kolmas)
Tartu Hiemäe leinapargis.

Tartlanid Tartu Hiemäe leinapargis
21. augustil 04

Ida-Virumaa Endiste Poliitvangide Ühenduse
ja Alutaguse „Memento“ liikmete esindus
Kindral Johan Laidoneri monumendi
avamisel 16. juulil Viijandis.

Metsavendade memoriaali avamisel
ei puudunud sulgeämber võimaliku
poliitika (Lühia sündmused) vastu
sulgeajate tarris.

Esitlaanil Ida-Virumaa esinduse märg
hukkunud merepõgenikele.

Käte tõuseb Ida-Virumaaal hukkunud metsa-
vendade nimetatavil, kus 165 nime.

Ida-Virumaaal hukkunud metsavendade
memoriaal, mis avati 11.09.04 ning mille avamisele
Alutaguse „Memento“ oma osa andis.

Ida-Virumaa Vabadusvõitlajate Ühenduse ja
Alutaguse „Memento“ esindus leinasõidul Isamaa
laule 22.09.04. mälestamaks panamärtsukate
eest põgenemisel hukkunuil.

„Memento“ Eidu esindus peaministri juures
03. novembril 2004.a.

ALUTAGUSE „MEMENTO“ 2005. AASTAL

LEINAPÄEV – 14. juuni 2005
HIEMAE LEINAPÄRGIS.
„Ähe oli need, kellega see õuline oli.“

Alutaguse „Memento“ 2005. a. üldkoosolekust osavõtjate enamik. Vasakult: Ain Mägi, Kati Koznetsova, Viive Põld, Uno Tuuskam, Laine Järvepõld, Väino Timmus, Eha Sild, Agnes Lilleoru, Evi Säästla, Maika Meeme, Uno Säästla, Roman Kasepi, Riita Orav, Olav Meeme, Jean Lak, Eino Alalbert, Ole Kaldre, Laine Kangur, Lehte Onton, Erich Rooger, Juta Tartlan, Helga Rooger, Laidi Kivist, Harri Traks, Eha Traks, Helje Ojandu, Kalju Nurk, Laine Sarap ja Helve Luus.

LEINAPIKKIK PURISE HIEMAE LEINAPÄRGIS.
Vasakult: Maie Põld, Lorentine Kivirik, Evi Säästla, Ralf Nurk, Allan Prits, Maika Meeme, Uno Säästla, Laine Järvepõld, Ole Kaldre, Agnes Lilleoru, Olav Meeme ja Riita Säästla.

2005. a. sai valmis I osa
LEINAPÄRGI KÕNNITEEDEST.

30. 10. 2005 Harjumäel

Alutaguse „Memento“ koos Kõnniteedega
maikaga (on „Memento“ kogu) ja kogu/kuu
nädalaga (on „Memento“ kogu) 30.10.05
aastapäeva ühisele tähistamisele –
Mummusagres.

Ida-Viru mementolased, endiste poliitvangide ja
vabadusvõitlejate esindus vabariiklikul kokkulehel
LAGEDIL 18. juunil VABADUSVÕITLUSE MUUGUMIS.

AAGTALÕPUPEO KÜLALISED –
Eesti Vabadusvõitlejate Ida-Virumaa ühendusest
(vasakult) Kalju Nurk ja Viktor Roosipuu.

30. 10. 05 seisis ka Alutaguse „Memento“
lipp (vasakult esimene) Vabadussamba
nurgakivi paigaldamisel.

17.09.05 saatis Alutaguse
„Memento“ viimse tehnikat
oma künagist juhatuse liige
Jüri Pelski.

2005. aastalõpupeo avamine
09. det. Jõhvi koolimajade majas.
(vasakult) Ain Mägi ja Uno Säästla.

AAGTALÕPUPIDU
– nagu olema peab!

ALUTAGUSE „MEMENTO”

2006. AASTAL

ÜLDKOOSOLEK
8. 04. 2006. a.

Alutaguse „Memento” juhatuse (vasakult) Laidi Kivist, Uno Säästla, Uno Juuksam, Ain Mägi ja Eino Alabert fotonäitusel „15 aastat Kurjuse ohvrite leinaparki” Kohtla-Järve raamatukogu lugemissaalis.

Lilleõis Alutaguse „Mementolt” kahekordsele metsavennale Ludvig Nurmsele.

Leinapiknik Hiimäe leinapargis
14. juunil 2006. a.

President
Lennart Meri
matusepäeval – 26. 03. 06
– Purtsi leinapargis
presidendi tamme juures.

Alutaguse „Memento”
2006. a. juhatuse.
Vasakult: Uno Juuksam, Eino Alabert,
Uno Säästla, Laidi Kivist
ja Ain Mägi.

Ernst Laurmani
tütre põrnu tuhk on jõudnud
oma isa mälestuskuuse alla.
Tuha puistas väimees
Gwyn Davies Sheffield'ist.

Kõlab leinakell
kommunismiohvritele
leinapäeval – 14. 06. 2006

22. 09. 06. Osales Alutaguse
„Memento” esindus leinasõidul Tallinna
lahale, et mälestada 1944. aasta sügisel
hukkunud paadipõgenikke.
Esineb Tallinna praost Gustav Piir.

ALUTAGUSE „MEMENTO“

2007. AASTAL

On leinapäev - 14. juuni 2007

Leinaküünlad hukkunuite.

Fotonäitus Leinapargis.
„15 aastat LEINAPARKI.“

„Vabastajast“ pronksõdur Tõnismäel mõnitas aastakümneid kommunismi-ohvreid. Tänuks peaminister Ansipile ja tema valitsusele, kes selle puusliku 2007. a. aprillis ära koristas ning sellega otsustavalt kommunismiohvrite mälestuse kaitsese asus, istutati 14. 06. 2007 Leinaparki leinatamm.

2. okt 2007 sai lõpuks teoks Lääne- Virumaa ja Alutaguse mementolaste kokkusaamine Leinapargis.

Endiste poliitvangide ja mementolaste vabariiklik kokkutulek Kohila-Nõmmel 07.07.2007

Leinapargile kuuagaagne toetuste organiseerija - Ingridmaa (Eesti) sõjaveteranide ühenduse juhatuse liige Ferdinand Puurman taas oma tamme juures

Kohtumine Lääne- Virumaa mementolastega 02.07.2007 PURTSE KINDLUSELAMUS.

Lõpuks on meil leidis Leinaparki avalikku tunnustamist. Aitäh Liganuse vallavõimudele!

ALUTAGUSE „MEMENTO“ 2008. AASTAL

Vasakult: Jaan ja Valja Reik, Väino Tiimus, Heili Aljaste, Raine Kengur, Paramail, Erich Roogen, Eino Aljaste, Aiti Karja, Raiti Kivist, Hele Oandu, Eha Sild.

1

Vasakult: Viktor ja Milvi Koojinnu, Raine Järvepõld, Mahta ja Olav Meeme, Agnes Lõdaru, Ene Keldro, Täguimises lauas istuvad Jula Tärnan, Irma Totsam ja Raine Lulla.

2

ÜLDKOOSOLEK
08.03.2008

Jula Tärnan klaveri taga

3

4

5

Foto 38

Pilistvere memoriaali kivi kangru juures

Alutaguse „Memento“ kivi on oma kohal kivi kangrus.

Alutaguse momentolased Virumaa mälestuskiviga.

Kindral Johan Laidoneri sünnikohas.

ÜHINE SÕIT 10.05.2008 PILISTVERE MEMORIAALI

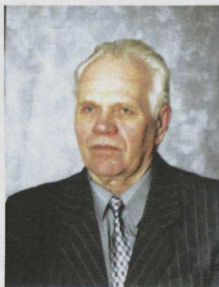
Alutaguse „Memento“ eestvedamisel alustati 2008.a. sügisel Puritse leinapargis nimelise leinamüüri rajamist:
4 Leinamüüri tugisein valati Lügenuse kaitseliitlaste Ülo Tuvikese, Evald Jakobsoni, Ants Nurga, Arvo Ausi ja Uno Säästla poolt.
5 Valminud leinamüüri tugisein.

LILLED KURJUSE OHVRITELE PURTSE LEINAPARGIS

Memento Lõidu juhatus vastuvõtul peaminister Andrus Ansipi juures 20.05.08

Aastapäeva koosolekust osavõtjad 18.04.2009

20. märtsil sängilasime Mäetaguse
kalmistu mulda juhatusel liikme
Jin Mägi

Istuvad vasakult: Laine Kangur, Ena Sild, Viire Pent, Kati Kuznetsova,
Heljo Aljaste, Jutta Tartlan, Helje Ojandu ja Lehte Onton.
Paremalt istuvad: Tiiri Karja, Laidi Kivist ja Olav Meeme.

Vasakult: Maria Meeime, Viivo Põld, Irma Tiitsam,
 Vajja Lek, Jaan Lek, Erich Rooger, Endla Lipp, Kaie Metsküll,
 Helmi Põldroo, Väino Tiimus ja Ülo Moldov.

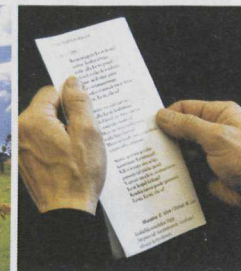
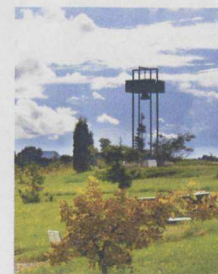

Isikunäe vasakult 1. rida: ("Hilisesed") Peet Varju (Tallinn, "Memento" esindaja),
 Priidu Pihks (austajakülge) Ulve Villander (John Saltsimaga juhataja)
 Isikunäe vasakult 2. rida: Trijo Uno Tuuskson, Leino Lilla, Teet Korsten (ajakirjanik),
 Aino Kõiver (Narva, "Memento" esimees), aetulevas ja Peet Rinnapi (Narva, "Memento" esimees).

Märtsiküüditamise 60. aastapäeva mälestati väheste osavõtul, see-est maavanem Riho Briveli osavõtul. Hingepalve hukkunute luges kirikuõpetaja Heinar Roosimägi.

Kommunistide vägivaldas hukkunud Aseri Lügenuse, Maidla ja Sonda valla ning Kiviõli ja Püssi linna elanike nimemüüri
avamine 14.06.2009 Pütsi linnapargis.

Koosoleku meelsus avaldus
ühiselt lauldud "ESTI LIPUS"

Avaõritusest
osavõtjad.

Kind Regionen amelsichte esindis.
[Kosak! Anu Needs is Ego Krehmen Kind
innest ring Ihre Tokyo Aest 20
Anu Rosman Egozuseit]

KL Püganuse malevkonna esindus koos
Püganuse kooguduse õpetajaga.

Alutaguse „MEMENTO“
liikmed avaldavad:

Flutaguse, MEMENTO* esindus
osalet ka Vabadussõja rüüfusambla
avamisel 22. juuni keskööl.

ALUTAGUSE "MEMENTO"

XX JUUBELIAASTA – 2009. II POOLAASTA TEGEVUSEST

Jõuluhüüdnad kommunistide ohvritele
Pärise leinapargi
nimemüüri es.

Alutaguse „Memento“ esindus osalemas Eesti Memento Liidu
XX aastapäeva üritustel Põltsivere kommunistiohvrite memoriaalis 20.08.2009

Alutaguse „MEMENTO“ leinakorv
22.09.1944 Avinurme lahingus
langenuile – ümbermaetuile –
Eesti sõduritele Avinurme surnuajale

22. oktoobri sajuse ilmaga
külalaste leinaparki rohkearvuline
Rakvere mementolaste ja gümnaasistide
esindus.

Mementolased jõululauas 19. detsembril 2009. a. Jõhvi Seltsimajas.

Jõululauas vasakult: Jüri Kärja, Uno Moldov, Erich Roogen
Jõululauas paremal: Leida Kivist, Väike Leht, Laine Kangur,
Vive Põld ja Heiko Aljaste.

Jõululauas vasakult: Juhan Leht, Väike Leht, Heiko Aljaste
Jõululauas paremal: Jüri Kärja, Väike Leht, Laine Kangur,
Vive Põld ja Heiko Aljaste.

Jõululauas vasakult: Väike Leht, Väike Leht, Heiko Aljaste
Jõululauas paremal: Jüri Kärja, Väike Leht, Laine Kangur,
Vive Põld ja Heiko Aljaste.

Alutaguse „MEMENTO“ juhatust.
Vasakult: Laine Kangur, Uno Aljaste,
Leida Kivist, Uno Aljaste ja Viire Pen

Õhunde, 25 märtsil "Vabastuse päeval" süüdatud 22000 küünla hulgas olid kaasa võetud ka 1775-16 "Jõhvi-Venust" kaardilappide.

Elutaguse "MEMENTO" tegevusest 2010. aastal

Osa Üldkoosolekust osavõtjaid 24. 04. 2010. a.
Jõhvi Seltsimajas.

Lauast vasakult: Uno Tuuskam, Olev Meeme, Mahta Meeme, Oie Kaldra, Hele Ojandu, Pirella Evi Säästla, Jutta Tartlan, Laine Lulla, ...

Lauast vasakult: Erich Rooger, Jaan Lek, Valja Lek, Viire Pent, Eha Sild, Laidi Kivist, Tiit Virolainen, Pirella Helga Rooger, Ülo Moldov, Viive Põld, Väino Tiimus.

Leinapäeval – 14. 06. – meenutati taas juunikuüditamise traagikat ja mälestati ohvreid.

KR Läänuse malevkonna esindus leinapäeval.

Leinapäeva kombekohasel piknikul meenutati mineviku koledest.

2010. a. aprillis valmis nimetatud KROONIKA

Elutaguse "Memento" esindus Eesti Ema monumenti avamisel Rõuges 26.06.2010

Enimast vasakult: Jakob Säästla, Uno Säästla, Laidi Kivist, Evi Säästla, Oie Kaldra, Tiit Virolainen, Mahta Meeme.

Järgasiteel Rõugest reatuti Avinurme surnuaia, et avaldada austust 22.09.1944 vennatäpulaühingus langenud Eesti sõduritele

2010. a. jõulupööst osavõtjad (vasakult) Istuvad: Hele Ojandu, Irma Tiitkam, Laine Lulla, Ahti Karja ja Laidi Kivist. Seisavad: Olev Meeme, Lehte Onton, Endla Lipp, Evi Säästla, Ülo Moldov, Laine Järpõld, Väino Tiimus, Mahta Meeme, Jaan Lek, Viktor Roosipuu, Tiit Virolainen, Ülo Tuvikene, Esta Aus, Evi Pinna, Kaarin Roost, Erich Rooger, Ella Mitt, Viive Põld, Uno Säästla ja Hele Aljaste.

Valmimas on leinamüüri tugisein (okt. 2008)
Vasakult kaitseliitlased: Arvo Auts, Ants Nürk,
Evald Jakobson, Ülo Tuvikene

Kaitseliitlased leinapargis 25.märtsil 2009.a.
Vasakult: Vello Müür, Evald Jakobson, Arvo Pentla,
Andres Normak, Jüri Uudeküll, Ants
Uudeküll, Ülo Tuvikene, Arvo Auts.

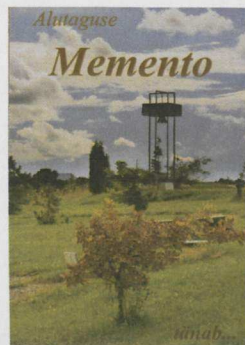

Leinasaluvõrdikes valmis (14.06.09)
Vasakult: Jüri Uudeküll, Andres Normak, Margo
Tähtna, Alar Seffo, Erhi Uudeküll.

TÄNUTAHVEL

TÄNUKS KL LÜGANUSE MALEVKONNA KAITSE- LIITLASTE ABI JA TOETUSE EEST LEINAMÜÜRI RAJAMISEL PURTSE HIEMAE LEINAPARKI

Kaitseliitlased koos vabade-
sõjälajatega tõusmas (14.06.09)
leinaparki

Õfllkirju leinamüüri kaitseks on andmas
(vasakult): Ants Uudeküll, Ralf Nürk,
Ants Nürk, Aivar Raudsepp.

Kaitseliitlased leinapargis (14.06.09)
Irida vasakult: Ralf Nürk, Vello Müür, Aivar Raudsepp, Vello
Põjastov, Evald Jakobson, Harri Järv, Lembit Samel.

TÄNUTÄHT

Austatud KL Lügänuše malevkonna kaitseliitlased:
Arvo Auts, Uno Illise, Evald Jakobson, Toomas
Jalast, Ants Kangro, Arvo Lehtla, Ants Nürk,
Ralf Nürk, Aivar Raudsepp, Viktor Roosipuu,
Ülo Tuvikene, Ants Uudeküll, Jüri Uudeküll.

Tänu kuulub Alutaguse, MEMENTO' nimeline tänu,
kuina oleo atõks ja toeks olnud Purtsse Hiemäe
leinapargile alates selle rajamisest 1991. Eriti täname
teid toetuse eest 2009. aastal alustatud rinnakute
rõsttu äsjajargatud leinamüüriks.

november 2009
Juhatusse nimel Uno Edastla-Alutaguse, Memento' esimese

KL Lügänuše malevkonna esindus koos
Lügänuše kirikuõnnetaja Heinar Roosimäega
äsjajargatud (14.06.09) leinamüüri juures.

LEINAPARGI KÜLALISI

1996. – 2005.

Müncheni soomlased
(vasakult) Renu Zammer, Kristina
ja Heiki Palmu oma mälestus-
tammega 16.08.1996.a leinapargis.

Mälestuskellatornile 1996.aastal
jumaliku õnnistust jaganud
EELK õpetaja Peeter Hirma.

Abivalmis Lüganuse Keskkooli õpilased
Hiiemäe leinapargis 1999.a.mais

SA Th. Pooli Fondi ja C.R. Jakobsoni SA poolt
läbiviidud reite läbi Eesti maakondade
osavõtjad eesotsas IVO ILMSALUGA
leinapargis 15.oktoobril 2000.aastal.

Jadria ja Neeli Olli suguvõsa kokkutulek 2001.a.juulis
Sõnnarid (vasakult): Ed. Treimann, Ane Treimann, Väruja
Ojamaa, Ellen Mäkel, Ürsula Rõhila, Leena Olli, Vain Olli,
Märt Olli, Mihkel Olli, Helmi Ojamaa, Tiit Järve, Vilma
Mäkelash, Madis Müür, Ürsi Mäkelash.
Istuvad: Haimo Rõsta, Saima Sinimäe ja
Leena-Leena Mäkelash.

LEINAPARGI TOETAJAD - HEATEGIJAD

Paremailt: Hella Davies
abikaasaga Sheffield'ist
leinapargis 08.07.04

Georg Kuul
Tšaaniinist
leinapargis 2002.a.mais

USA evangeelne Ly Lehtmaa
-692 leheküljelise Eesti mälestusmärke
ja kohti tutvustava raamatu "KIVID
KÕNELEVAD" kus 2 lehekülje ka
Hiiemäe leinapargist, autor

Truutnaari
Eveli ja Kalle
Kalmbergi
pulmalised
leinapargis
30.07.2004.a.

Ferdinand Puurmann (paremal)
Leicesterist leinapargis
2002.a. 9.juulil.

Vasakult esimene raine Säägi ja kolmas
Richard Säägi Leicesterist leinapargis
30.juunil 2004.a.

Tallinna „MEMENTO“ esindus Hiiemäel
13.juulil 2002.a.

KL Alutaguse maleva nooremallohvitseride
kursuste lõpetanud istumas „Eestimaal“....

14.06.2005:
Maie Põld, Lorentine Nivistik, Evi Sääsila
Ülo Tuvihe, kaitseliitlased Rolf Nurk ja
Allan Triit, Mahta Meeme, Uno Sääsila, Raine
Järvepe, Ole Kaldra, Agnes-Pilleoru,
Olev Meeme ja Hrete Sääsila.

Alutaguse "Memento" 2005.a. üldkoosolekust osavõtjate enamik. Vasakult: Ain Mägi, Kati Kuznetsova, Viive Põld, Uno Tuuksam, Laine Järvepõld, Väino Tiimus, Eha Sild, Agnes Lilleoru, Evi Säästla, Mahta Meeme, Uno Säästla, Roman Kanepi, Rita Orav, Olev Meeme, Jaan Lek, Eino Alabert, Oie Kaldre, Laine Kangur, Lehte Onton, Erich Rooger, Juta Tartlan, Helga Rooger, Laidi Kivist, Harri Traks, Eha Traks, Helje Ojandu, Kalju Nurk, Laine Sarap ja Helve Luus.

Alutaguse "Memento" juhatus aastail 2004-2008: (vasakult) Uno Tuuksam, Eino Alabert, Uno Säästla, Laidi Kivist ja Ain Mägi

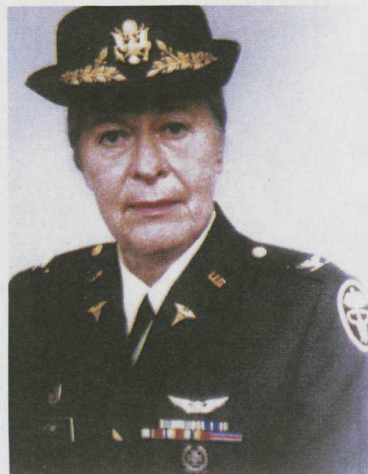

Alutaguse "Memento" juhatus aastast 2009: (vasakult) Laine Kangur, Uno Tuuksam, Laidi Kivist, Uno Säästla ja Viire Pent

Alutaguse "Memento" toetajate ja abistajate TOP-12

Õed Lorentine Kivistik ja
Milvi Estam

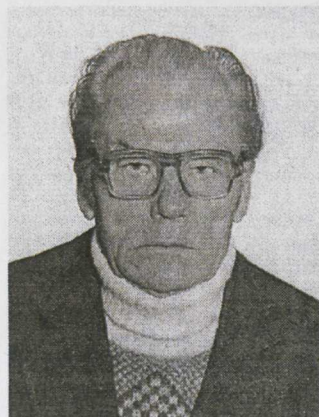
Ly Lehtmets

Laine ja Richard Säägi

Ferdinand Puurman

Juhan Lepasaar

Herbert Lindmäe

Peep Varju

Harald Nurk

Eha Ruuben

Valdek Raiend

TÄNUTAHVLID

MÄLESTUSMÄRK KELLATORN

Valmis 1997

Projekti kinkis arhitekt ValvePormeister.
Metallkonstruktsiooni ja kella valmistas (tasuta)
AS Viru Rand (Endrik Küttis).
Mälestusmärk püstitati ühistööna
Säästla pere kolme põlvkonna
ning Lüganuse kaitseliitlaste
Aivar Raudsepa, Uno Illipe jt poolt.
Sellest tulenevalt
mälestusmärgi maksumus 16500 kr.

Mälestusmärgi valmimist toetasid rahaliselt:

- Kultuurkapitali I-Virumaa ekspertgrupp
- AS Eesti Põlevkivi (peadirektor Väino Viilup)
- AS K-Järve Soojus (direktor Enn Joost)
- Jõhvi Linnavalitsus (linnapea Aavo Keerme)
- K-Järve Linnavalitsus (linnapea Ain Kalmaru)
- Kiviõli Linnavalitsus (linnapea Tiit Kuusmik)

AASTAIL 2001-2003 LEINAPARGILE OSUTATUD ABI JA TOETUSE EEST ALUTAGUSE "MEMENTO" TÄNAB:

- *Urve Takjast-
(endist) Lüganuse vallavanemat
- *Maarika Uudekülli-
(endist) Lüganuse vallavolikogu esimeest
- *Ants Kangrot- Lüganuse ehitusnõunikut
- *Rein Viin'i- Purtse teameistrit
- *Eesti Kodu Bradfordis
- *Eesti Maja Leicesteris
- *Inglismaa (Eesti) Sõjaveteranide Koondist
- *Richard Säägit, Ferdinand Puurmani ja
Eda Kalvikut Leicesteris
- *Harry Ojasooni, Harry Raudseppa,
Erast Endriksoni ja Lembit Krustat
Coventeris
- *Harald Nurka Stockholmis
- *Udo Sillavere Torontos
- *Perekond Pritsu Püssis
- *Perekond Karofeldi Kohtla- Järvel
- *Juhan Lepasaart Oonurmes

AASTAIL 2004 LEINAPARGILE OSUTATUD ABI JA TOETUSE EEST ALUTAGUSE "MEMENTO" TÄNAB:

- *Jõhvi ja Püssi linnavalitsust
- *Aseri, Kohtla, Lüganuse, Maidla ja
Tudulinna linnavalitsust
- *Inglismaa (eesti) vabadusvõitlejaid
Leicesteris
- *Justiitsministrit Ken-Marti Vaherit
- *Tartlandide suguvõsa
- *Vändra mementalasi
- *Viktor Bartelsi Lõuna-Aafrika vabariigis
- *Ly Lehtmetša ja Eino Moksi USA-s
- *Georg Ruutu ja Asta Jõgeveri Austraalias
- *Udo Sillavere Kanadas
- *Perekond Säägit ja Davies't ning
Ingrid Pajo Inglismaal
- *Harald Nurka Rootsis
- *Kalle Kalmergi Harjumaal
- *Endrik Küttist Toilas
- *Ants Nurka Püssis
- *Lorentine Kivistikku Maidlas
- *Milvi Estamit Aseris
- *KL Alutaguse kompanii kaitseliitlasi

AASTAIL 2005-2006 LEINAPARGILE OSUTATUD ABI JA TOETUSE EEST ALUTAGUSE "MEMENTO" TÄNAB:

- *Lüganuse (Indrek Saluveed) linnavalitsust
- *Jõhvi (Tauno Võhmarit) linnavalitsust
- *Kiviõli (Tiit Kuusmikku) linnavalitsust
- *Johann Kõpp'u nim. Eesti Kapitali
fondi juhatust Rootsis
- *IEÜ (Inglismaa Eesti) Sõjaveteranide
Koondise juhatust ja Ferdinand Puurmani
- *Harald Nurka Rootsis
- *Udo Sillavere Kanadas
- *Ly Lehtmetša USA-s
- *Hella ja Gwyn Davies't Inglismaal
- *Hilja Tartlani Kohtla-Järvel
- *Leida ja Gracjan Olszaki Tallinnas
- *Milvi Estami Aseris
- *Ellen Raudseppa Tormas
- *Ants Kangrot Maidlas
- *Arvo Valka Lüganusel

PURTSE HIIEMÄGI

TÕUS HIIEMÄE LEINAPARKI

EESTI VALUKAART (VAADATUNA IDAST LAANDE)

Arhitekt Valve Formeister
kingitud projektikohane
MALESTUSMARK-KELLATORN

SEE ON PURTSE HIIEMÄELE (IDA-VIRUMAAL) RAJATAV KOMMUNISTIDE VÄGIVALLAS HUKKUNUTE JA VAEVATUTE LEINAPARK

PRESEDENT MERI
TAMM

EESTI VALUKAART
OSA RAJATAVAST LEINAPARGIST

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

3-11-00457